

תלמוד בבלי
'אמרא ופירושה'

מסכת יומא

חלק ח

דפים מז-נ

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מסכת יומא

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

דף מד-נ

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י

מכון 'תלמוד והלכה'

רחוב מנחם משיב 12

ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי

053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה

בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:

דיקטה

שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

סדר הלימוד מיום שלישי יד סיון תשפ"א
עד יום שני כ סיון תשפ"א

דף היומי מסכת יומא דף מד עד דף נ

הנושאים המרכזיים:

- קמיצה [ביד. מלא קומצו. מחיקה במחבת ובמרחת. הקטרת בין הביניים בנפרד (בתנאי לעצים. או כהנים שמנים עושים קמיצה). בראשי האצבעות. מלמטה למעלה. מהצדדים]
- מלא חפניו [ביד. בין הביניים. בראשי אצבעותיו. מלטה למעלה. מהצד. בזו ובזו וקירבן]

דף מח

- קמיצה [הדביק הקומץ בדופן הכלי. הפך את הכלי והדביקו].
- מלא חפניו [מחוקות או גדושות. נתפזר על הריצפה. מחשבת פיגול]
- חישוב בחתיית גחלים
- הולכה בשמאל

דף מט

- חפן חבירו ונתן לתוך חפניו
- חפן ומת מהו שיכנס בחפינתו [כה"ג שמת אם השני נכנס בדמו. אם חופן וחוזר וחופן]
- רבי חנינא קשיש מריב"ל
- כהן גדול שמת אם השני נכנס בדמו [אם דם פר נקרא 'פר'. (עד מתי נמנין על שה. פטר חמור על שה שחוט. כשהעור הבשר והפרש. 'בזאת יבא אהרן אל הקדש')]

דף נ

- המשך: כהן גדול שמת אם השני נכנס בדמו [אם הפר הוא חטאת ציבור או שותפים, ואף שמתו בעליה אינה מתה]
- תמורה בפר יוה"כ [בתמורה הולכים אחרי המתכפר. אם כפרתם הכהנים קבועה בו]

דף מד

- שהות בהיכל ובין האולם ולמזבח בהקטרה [בקודש הקדשים ובהיכל], ובשעת מתן דמים
- אם מעלות דאורייתא. אם אולם והיכל, או אולם ובין האולם ולמזבח קדושה אחת
- מחתה של יוה"כ [מחתה של זהב. דופנה דק. ידה ארוכה. זהבה אדום (ז' או ה' זהבים)]

דף מה

- המערכות ומקורם [ב' מערכות שבכל יום, מערכה לקטורת. לקיום האש. לאיברים שלא נתעכלו]
- הצתת אליתא בראש המזבח
- מערכה שניה של קטורת על המזבח החיצון. אש מחתה ומנורה ממזבח החיצון

דף מו

- מערכה לאיברים שלא נתעכלו (כשרים או פסולים כשלא משלה בהם האור)
- מערכה בשבת לאיברי חול [לבר קפרא ורבא עושים. דעת רב הונא (מח' רבה ורב חסדא בשיטתו אם אין עושים מערכה בשבת לאיברי חול, או אין מקטירים איברים בטומאה)
- המכבה אש מחתה ומנורה [בראשו של מזבח. לאחר שהורידה מהמזבח]

דף מז

- טעם להכנסת הקטורת בכף
- הטעם שהמחתה בימין
- רבי ישמעאל בן קמחית [מעלתו ומעלת אמו]

אלפי שעות תורה יכולות להיות שלך בקלות!

זכינו ובס"ד חוכרות 'גמרא ופירושה' מתקבלות מידי שבוע בקורת רוח ובהנאה מרובה בקרב לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר בארץ הקודש ובתפוצות.

עקב הביקוש הרב אנו נערכים להגדלת תפוצת החוכרות המודפסות, לשם כך אנו יוצאים במבצע גיוס שותפים המעוניינים לזכות את הרבים באלפי שעות תורה.

כל שותף יקבל הקדשה בתחתית הדף הנלמד להצלחתו ולהצלחת בני ביתו או להבדיל לע"נ יקריו.

לשותפות חייגו:

053-3129507 | 052-7652482

יום שלישי יד סיון תשפ"א

יומא דף מד

גמרא

שאלה: כיצד עומד כהן עם הדם בהיכל הרי אסור להיות בהיכל בשעת ההקטרה

שנינו במשנה שהכהן הממיר את הדם עמד על הרובד הרביעי שבהיכל, עד לאחר הקטרת הקטורת. שואלת הגמרא: וְהִקְתִּיב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בבואו לכפר בקודש עד צאתו, ולהלן מבואר שמדובר בשעת הקטרת הקטורת בקודש הקדשים, שאסור אז לאדם להימצא בהיכל.

תשובה: הכהן עומד ברובד הרביעי מחוץ להיכל

עונה הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה: תְּנִי שֶׁל הֵיכַל - אין לומר כמו ששנינו במשנה שעמד 'על הרובד הרביעי שבהיכל', והיינו בתוך ההיכל. אלא 'על הרובד הרביעי של היכל', והיינו בשורה הרביעית שמחוץ להיכל.

המקור שלא יהיה אדם באוהל מועד בשעת ההקטרה

תְּנִי רַבְּנָן, נֹאמַר בַּפְּסוּק: וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בבואו לכפר בקודש, והיינו: בשעת ההקטרה בקודש הקדשים. (דף טו)

יְכוּל אֶפִּילוּ בַעֲזָרָה - שמא נאמר שגם בעזרה אסור לכל אדם להיות כאשר הכהן מקטיר את הקטרת לפני ולפנים בקודש הקדשים.

תְּלַמּוּד לֹאמַר 'בְּאֹהֶל מוֹעֵד', רק באהל מועד אסור להיות בשעת ההקטרה.

המקור לדין זה כמשכן שילה ובהיכל בבית המקדש

אֵין לִי אִיסוּר לִהְיוֹת בְּשַׁעַת הַהִקְטָרָה אֶלָּא בְּאֹהֶל מוֹעֵד שְׁבַמִּדְבָּר [באוהל מועד שהיה במשכן המדבר], בַּמִּשְׁכָּן שִׁילָה, וּבֵית עוֹלָמִים [ובבית המקדש בקודש הקדשים, או בהיכל], מִנֵּיין שֶׁגַם שֵׁם הַדִּין כֵּךְ.

תְּלַמּוּד לֹאמַר 'בְּקוֹדֶשׁ'.

המקור שלא יהיה אדם בהיכל בשעת מתן דמים בהיכל

אֵין לִי אֶלָּא בְּשַׁעַת הַקְטָרָה,

בְּשַׁעַת מַתְּן דָּמִים [של פר כהן גדול והשעיר, בהיכל] מִנֵּיין שֶׁאִיסוּר לֹאדָם לִהְיוֹת בְּהֵיכַל,

תְּלַמּוּד לֹאמַר 'בְּבוֹאוֹ לְכַפֵּר'.

המקור שלא יהיה אדם בהיכל בעת ההקטרה עד יציאת הכהן מקודש הקדשים

אֵין לִי אֶלָּא בְּכַנְיֻסָתוֹ, בִּיצִיאָתוֹ מִנֵּיין,

תלמוד לומר 'עד צאתו'.

דרשה נוספת בסיום הפסוק הנ"ל

בסיום הפסוק נאמר: 'וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל',
כְּפָרְתוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן גָּדוֹל קוֹדֶמֶת לְכִפְרַת בֵּיתוֹ [לכפרת אשתו].
כְּפָרְתוֹ בֵּיתוֹ [כפרת אשתו], קוֹדֶמֶת לְכִפְרַת אֶחָיו הַכֹּהֲנִים,
וְכִפְרַת אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, קוֹדֶמֶת לְכִפְרַת כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל.

ביאור הברייתא: מדוע הבינו בפשוטות שהפסוק מדבר על שעת ההקטרה, והוצרכו ללימוד מיוחד שדין זה נאמר גם על שעת הזאת הדרם

אמר מר - שנינו בברייתא: אין לי [איסור להיות בהיכל] אלא בשעת הקטרה, בשעת מתן דמים מנין.

מבררת הגמרא: מאי משמע - מה המשמעות שיש בפסוק שמדובר על שעת ההקטרה יותר מאשר על שעת הזאת הדרם.

מבארת הגמרא: אמר רבא וכן אמר רבי יצחק בר אבדימי, וכן אמר רבי אלעזר: אמר קרא וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל,

איזהו כפרה ששונה לו ולביתו ולא אחיו הכהנים ולכל קהל ישראל, הוי אומר זה הקטרת הקטורת, שיש הקטרה אחת והיא מכפרת על כולם, ולכן אנו אומרים שעל זה נאמר בתחילת הפסוק וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר,

וממילא צריך לימוד מיוחד שהפסוק מדבר גם על שעת מתן דמים (שלא יהיו אז בהיכל) שבדמים אין כפרה ששונה בכולם, אלא יש כפרה נפרדת לכהן גדול ולכהנים בפר', וכפרה נפרדת לישראל ב'שעיר'.

שואלת הגמרא: וקטורת מכפרת - וכי קטורת מכפרת שאנו אומרים שעליה נאמר 'בבואו לכפר'.

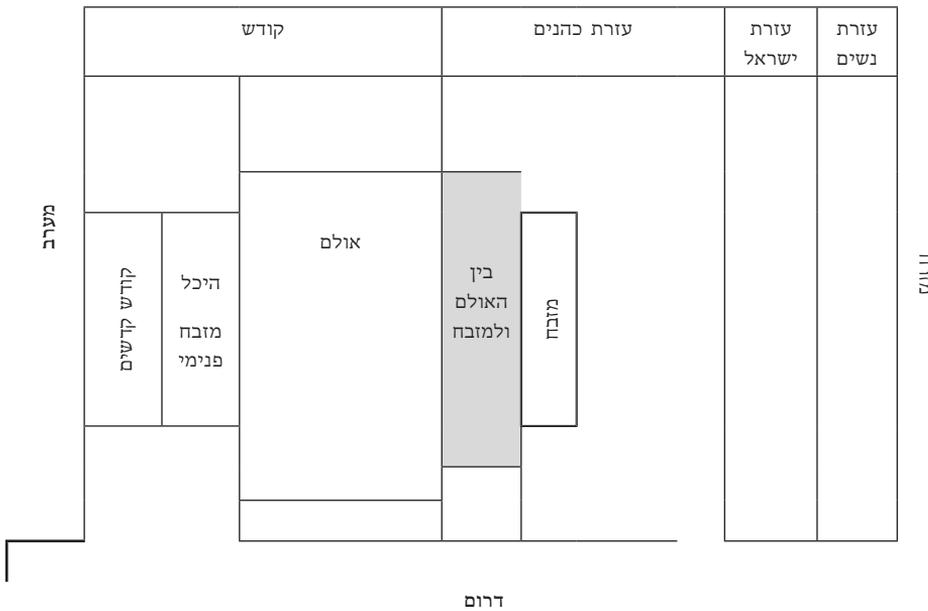
עונה הגמרא: אין, דהא תני רבי חנניא: למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר וזיתן את הקטורת ויכפר על העם, שמתו במגיפה אחר המעשה בקורח ועדתו, ועל ידי הקטורת המגיפה נעצרה, ותנא דבי ישמעאל: על מה קטורת מכפרת על לשון הרע, ששם חטאו בלשון הרע, ואמרו למשה ואהרן: אתם המיתם את עם ה', והטעם שקטורת מכפרת על לשון הרע: ובא דבר שבחשאי [קטורת, שאין אדם בהיכל בשעת הקטרתה], ויכפר על מעשה חשאי [על לשון הרע שבדרך כלל מדברים בחשאי].

דין נוסף: צריך לפרוש מ'בין האולם ולמזבח' בשעת ההקטרה על המזבח הפנימי

תנן התם - שנינו במסכת כלים: פורשין מבין האולם ולמזבח, בשעת הקטרה, מלבד הדין

דאורייתא שבשעת ההקטרה אסור להיות בהיכל, עוד תיקנו חכמים דין נוסף שבשעת ההקטרה אסור לאדם להיות 'בין האולם ולמזבח'.

אמר רבי אלעזר: לא שנו שאסור לאדם להיות בין אולם ולמזבח אלא בשעת הקטרה דהיכל - בשעת הקטרת הקטורת בהיכל (במזבח הפנימי) שחרית וערבית.

אבל בשעת הקטרה דלפני לפנים [בקודש הקדשים ביום הכפורים], **מהיכל פְּרָשִׁי** - פורשים מההיכל שהוא סמוך לקודש הקדשים, אבל **מבין האולם ולמזבח** שהוא מרוחק מקודש הקדשים, **לָא פְּרָשִׁי** - לא צריכים לפרוש.

פורשים מההיכל:	פורשים מבין האולם ולמזבח:
בהקטרה בקודש הקדשים, ובהקטרה בהיכל	רק בהקטרה בהיכל

שאלה: בכרייתא משמע שגם בשעת הקטרת הקטורת בקודש הקדשים צריך לפרוש מבין האולם ולמזבח?

מתיב רב אדא בר אהבה, ואמרי לה: **כדי** [שם חכם, ויש מפרשים ש'כדי' היינו שמאמר זה נשנה בלא שם החכם שאמר שמועה זו], **רבי יוסי אומר: כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה,**

כך פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת מתן פר כהן משיח - כהן גדול שטעה בהוראה ועשה חטא עפ"י מה שהורה לעצמו, מקריב 'פר',

וּפְרֵי הָעֵלֶם דָּבָר שֶׁל צִיבוּר - ציבור שעברו עבירה עפ"י הוראה מוטעית שהורו בית דין, מקריבים פר.

וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה - ציבור שעבדו עבודה זרה בהוראה מוטעית של בית דין, מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת,

פרים ושעירים אלו נותנים מדמם על הפרוכת, ועל מזבח הזהב.

אחר שהתבאר שבין בהקטרה ובין במתן דמים צריך לפרוש מבין האולם ולמזבח, מבררת הברייתא: **הָא מָה מַעְלָה יֵשׁ בֵּין הַהֵיכָל לְבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ** - איזה הבדל ומעלה יש בין דין הפרישה מבין האולם ולמזבח לבין דין פרישה מההיכל,

אֵלָא שְׁבִהֵיכָל, פּוֹרְשִׁין בֵּין בְּשַׁעַת הַקְטָרָה - הקטרת הקטורת בקודש הקדשים, **וּבֵין שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַקְטָרָה**, דהיינו בשעת מתן דמים בקודש הקדשים,

וּמִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, אֵין פּוֹרְשִׁין אֵלָא בְּשַׁעַת הַקְטָרָה - הקטרת הקטורת בקודש הקדשים, אבל בשעת מתן דמים של קודש הקדשים אין פורשים מבין האולם ולמזבח.

פורשים מההיכל:	פורשים מבין האולם ולמזבח:
שעת הקטרה - הקטרה בקודש הקדשים	בהקטרה בקודש הקדשים
שלא בשעת הקטרה - מתן דמים בקודש הקדשים	לא צריך לפרוש 'מבין האולם ולמזבח' במתן דם של קודש הקדשים

הרי משמע בברייתא: **בְּשַׁעַת הַקְטָרָה מִיָּהָא פְּרָשִׁי** - בשעת הקטרה עכ"פ פורשים גם מבין האולם ולמזבח, **מֵאֵי לָא בְּשַׁעַת הַקְטָרָה דְּלִפְנֵי לְפָנִים** - והרי לכאורה יש לבאר שמדובר בשעת הקטרה בקודש הקדשים שאזי יש לפרוש גם מבין האולם ולמזבח, וקשה על מה ששנינו לעיל שבשעת הקטרת הקטורת בקודש הקדשים אין צריך לפרוש מבין האולם ולמזבח.

תשובה: כוונת הברייתא להקטרת הקטורת בהיכל שאז צריך לפרוש מבין האולם ולמזבח

עונה הגמרא: **לָא**, אין כוונת הברייתא לומר שכאשר מקטירים בקודש הקדשים יש לפרוש מבין האולם וההיכל, אלא **בְּשַׁעַת הַקְטָרָה דְּהֵיכָל**, אזי צריך לפרוש מבין האולם ולמזבח.

פורשים מההיכל:	פורשים מבין האולם ולמזבח:
'בין בשעת הקטרה' - הקטרה שבהיכל, ובקודש הקדשים	'בשעת הקטרה' - רק בהקטרה בהיכל
'שלא בשעת הקטרה' - מתן דמים בהיכל, ומתן דמים של קודש הקדשים	לא צריך לפרוש 'שלא בשעת הקטרה' דהיינו: בשעת מתן דמים של קודש הקדשים

שאלה: והרי יש מעלה נוספת בהיכל, שמהיכל צריך לפרוש גם בהקטרת הקטורת שבקודש הקדשים

שואלת הגמרא: **אֵי הָכִי, הָא מָה מַעְלָה וְתוּ לָא** - אם כן שהברייתא אומרת שפורשים מבין האולם ולמזבח רק בשעת הקטרת הקטורת שבהיכל, והמעלה שמוזכרת בין ההיכל לבין

בין האולם ולמזבח, היא לגבי מתן דמים, דמים של קודש הקדשים, שפורשים מההיכל ולא מבין האולם ולמזבח,

הא איכא הא מעלה - הרי יש מעלה נוספת ביניהם: דאילו מהיכל פְּרָשִׁי בֵּין בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה דִּינְיָה בֵּין בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה דְּלַפְנֵי לַפְּנִים - שאילו מההיכל פורשים בין בשעת הקטרת הקטורת בהיכל, ובין בשעת הקטרת הקטורת בקודש הקדשים,

ואילו מבין האולם ולמזבח לא פְּרָשִׁי אֶלָּא בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה דְּהֵיכָל, והיה לברייתא להזכיר גם מעלה זו.

פורשים מההיכל:	פורשים מבין האולם ולמזבח:
בשעת הקטרה בהיכל	בהקטרה בהיכל
ובשעת הקטרה בקודש הקדשים	לא צריך לפרוש מבין האולם ולמזבח בשעת ההקטרה בקודש הקדשים

תשובה: הברייתא מזכירה מעלה זו

עונה הגמרא: הא קתני, אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה, ומבין האולם ולמזבח אין פורשין [עמוד ב] אלא בשעת הקטרה - אכן זו כוונת הברייתא שמההיכל פורשים בין בשעת הקטרה בהיכל ובין שלא בשעת הקטרה בהיכל אלא בקודש הקדשים, ומבין האולם ולמזבח פורשים רק בשעת ההקטרה בהיכל.

פורשים מההיכל:	פורשים מבין האולם ולמזבח:
שעת הקטרה - הקטרה שבהיכל	בשעת הקטרה - בהקטרה בהיכל
שלא בשעת הקטרה - הקטרה בקודש הקדשים	לא צריך לפרוש 'שלא בשעת הקטרה', דהיינו בשעת ההקטרה בקודש הקדשים

לפי זה חוזרת הגמרא ושואלת: והא איכא הא מעלה, דאילו מהיכל פְּרָשִׁי בֵּין בְּקְדוּשָׁה דִּינְיָה בֵּין בְּקְדוּשָׁה דְּלַפְנֵי וְלַפְּנִים - והרי יש מעלה נוספת שמההיכל פורשים בין במתן דם בהיכל, ובין במתן דם של לפני ולפנים, ואילו מבין האולם ולמזבח לא פְּרָשִׁי אֶלָּא בְּקְדוּשָׁה דְּהֵיכָל - בשעת מתן דם של היכל.

פורשים מההיכל:	פורשים מבין האולם ולמזבח:
מתן דם בהיכל	במתן דם בהיכל
מתן דם של קודש הקדשים	לא צריך לפרוש 'מבין האולם ולמזבח' בשעת מתן דמים של קודש הקדשים

עונה הגמרא: אָמַר רַבָּא: שֵׁם פְּרִיֶּשֶׁה אַחַת הִיא, שני הדברים הם מעלה אחת, שפורשים מההיכל משום עבודה של 'לפני ולפנים', בין בשעת ההקטרה בקודש הקדשים, ובין במתן דמים של קודש הקדשים. ומבין האולם ולמזבח לא פורשים בשביל לפני ולפנים, וכיון שהברייתא משמיעה לנו שמשום הקטרה של לפני ולפנים לא פורשים מבין האולם ולמזבח, אנו יודעים שגם בשביל מתן הדם אין פורשים מבין האולם ולמזבח.

המקור לפרישה בשעת מתן דם פר כהן משיח, פר העלם דבר, שעירי עבודה זרה

אמר מר, כך פורשין בשעת מתן דם פר כהן משיח, ופר העלם דבר של צבור, ושעירי עבודה זרה. שואלת הגמרא: מנא לן - מנין לנו שצריך לפרוש מההיכל גם בשעת הזאות דם פרים ושעירים אלו.

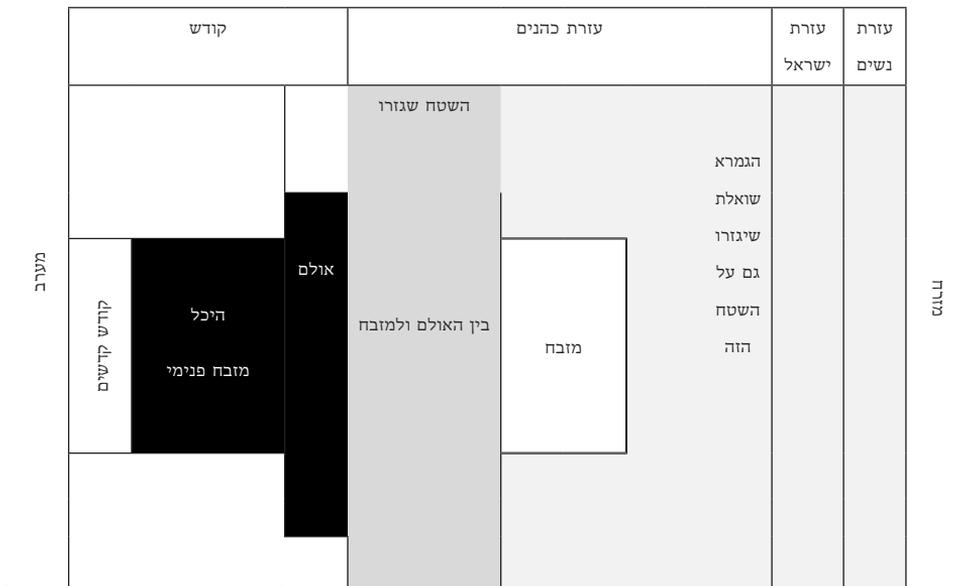
עונה הגמרא: אמר רבי פדת: אתיא - לומדים זאת בגזירה שווה 'כפרה' 'כפרה' מיום הכפורים.

הצעת ראייה: מכך שגזרו רק על 'בין האולם ולמזבח' ולא על שאר העזרה, מוכח שהמעלות השונות בחלקי המקדש הם מהתורה, וכל אחד יש לו קדושה בפני עצמו, ולכן כשגזרו על מקום אחד לא נכלל בזה גזירה על כל העזרה

אמר רב אחא בר אבהו: שמע מינה מעלות דאורייתא - מכך שתיקנו שיפרוש מבין האולם ולמזבח, מוכח שהמעלות שיש בין חלקי המקדש [המבוארים בתחילת מסכת כלים, שיש דינים אחרים להיכל, לאולם, לבין האולם ולמזבח, לעזרות] הם מדאורייתא, והכי גמירי להו - וכך קיבלו זאת, הלכה למשה מסיני.

דאי סלקא דעתך דרבנן - שאם עולה על דעתך לומר שהמעלות הם מדרבנן, ומהתורה הכל קדושה אחת, מאי שנא - מה שונה שגזרו שלא יהיה אדם בשעת ההקטרה בין האולם ולמזבח, דילמא מיקרו ועיילי - מחשש שמא בטעות יקרה ויכנס להיכל, והרי מכוּלה עזרה נמי נפרשו - מכל העזרה גם נפרוש, מחשש זה דילמא מיקרו ועיילי - שמא יקרה ויכנסו להיכל.

ורק בגלל שחילוקי המעלות הם מהתורה, וכל מקום יש לו קדושה בפני עצמו, על

כן כשגזרו על 'בין האולם ולמזבח', שאר העזרה לא נכללה בגזירה זו, [שהרי בין אולם ולמזבח קדושה אחת היא, ושאר כל העזרה קדושה אחת], ונמצא שאם יוסיפו לגזור על כל העזרה הוא גזירה לגזירה.

דחיית הראיה: אפשר לומר שחילוקי המעלות הם דרבנן, ואעפ"כ לא גזרו גם על העזרה כיון שהמזבח הוא היכר, ואין חשש שיכנסו

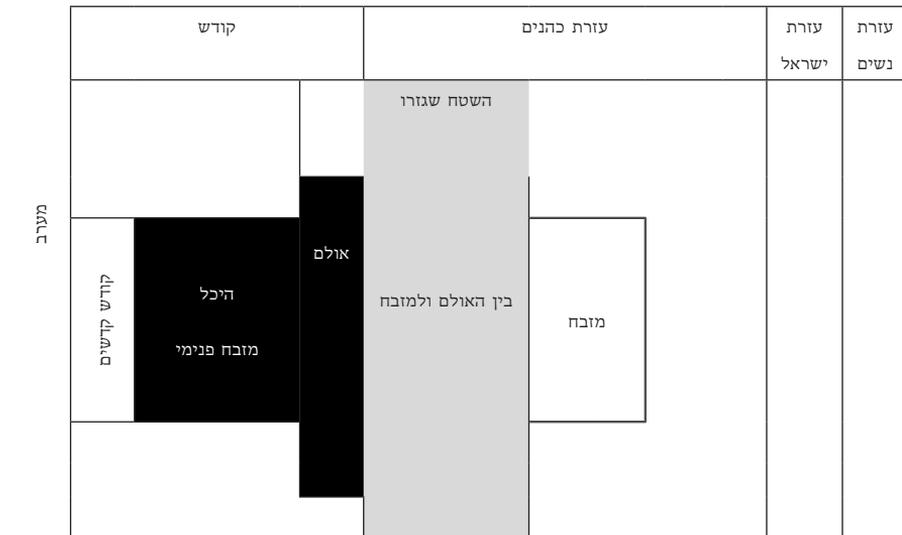
הגמרא דוחה את הראיה: **בין האולם ולמזבח, פיון דלא מפסיק מידי** - כיון שאין דבר שמפסיק בין זה לבין האולם והיכל, שאין ביניהם מזבח או דבר כזה, **לא מינקרא מילתא** - לא ניכר הדבר, ויש חשש שיכנס לאולם ולהיכל.

אבל **עזרה, פיון דאיכא מזבח החיצון דמפסיק** - כיון שיש מזבח החיצון שמפסיק, בין העזרה ל'בין אולם והמזבח', אדם ומבחין שמכאן ואילך אסור לו להיכנס.

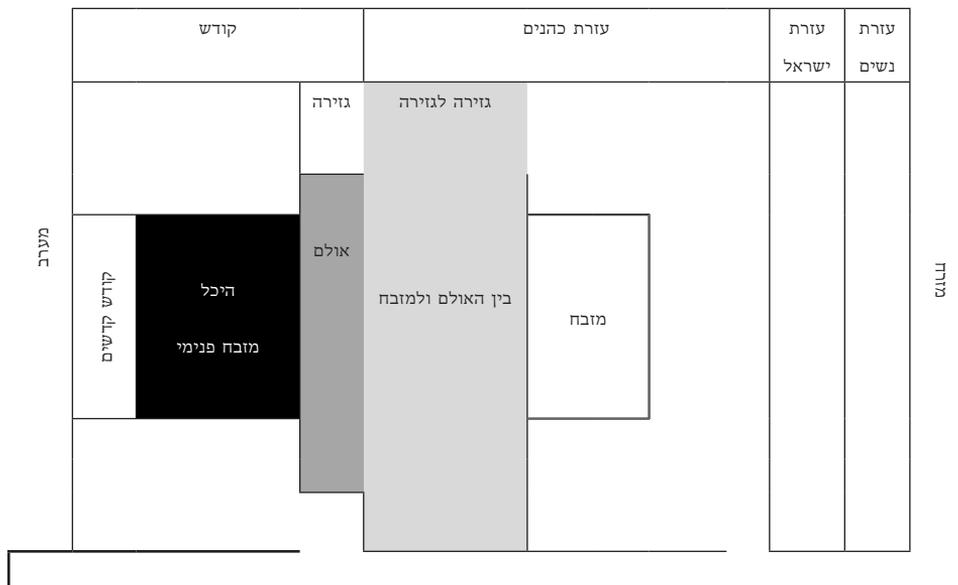

הצעת ראייה: מכך שגזרו רק על 'בין האולם ולמזבח' מלכד האיסור באולם, מוכח שקדושת אולם והיכל חדא מילתא היא

אמר רבא: מכך שגזרו שלא יכנס בין האולם ולמזבח, מלבד מה שאסור להיכנס גם לאולם, שמע מינה, קדושת אולם והיכל, חדא מילתא היא - דבר אחד הוא, והאיסור מהתורה להיכנס להיכל כולל גם את האיסור להיכנס לאולם.

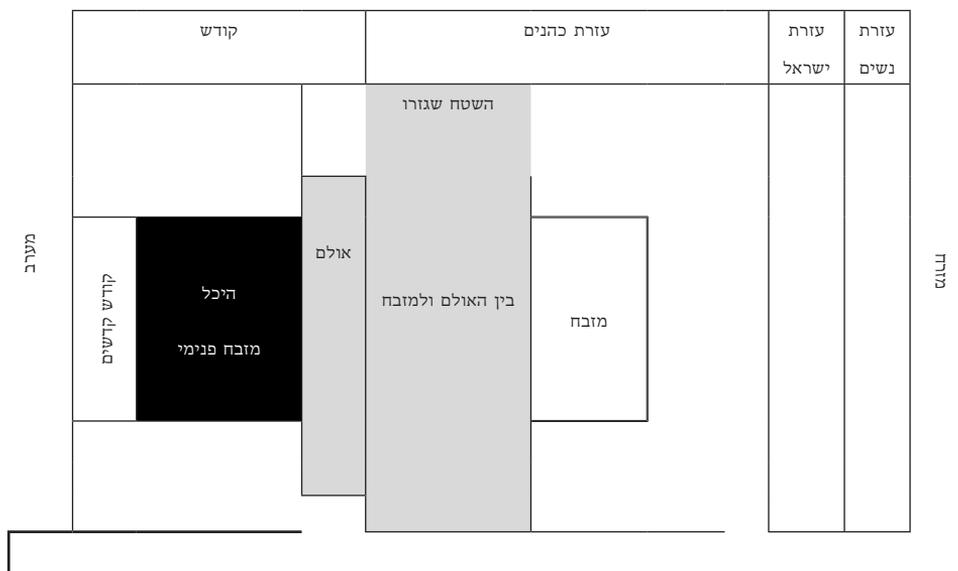

דאי סלקא דעתך - שאם עולה על דעתך לומר **שתי קדושות ניהו, אולם גופיה גזירה** - האולם עצמו הוא גזירה שלא יכנסו לשם, **וניקום** - ונעמוד **ונגזור גזירה לגזירה**.

דחיית הראיה: אפשר לומר שהאולם וההיכל אינם קדושה אחת, אלא האולם ו'בין האולם ולמזבח' הם קדושה אחת, וגזרו עליהם יחד

הגמרא דוחה את הראיה: לָא, אִילָם וּבֵין הָאִילָם לְמִזְבֵּחַ תְּדָא קְדוּשָׁה הִיא - קדושת אחת היא. שכאשר גזרו על בין האולם ולמזבח גזרו גם על האולם, אבל הִיכָל וְאִילָם שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת הֵם.

הטעם שבכל יום חותה בשל כסף

שנינו במשנה: **בְּכֹל יוֹם הָיָה חוֹתָה בְּשֵׁל כֶּסֶף וְכוּ'** ומערה לשל זהב. מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמָא** - מה הטעם שהיו חותים בכל יום בשל כסף ומעבירים לשל זהב ולא היו חותים לכתחילה בשל זהב. מבארת הגמרא: **הַתּוֹרָה חִסָּה עַל מְמוֹנֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל**, וגם אנו חסים על ממון ישראל, וחתית גחלים שוחקת את הכלי ומחסרתו.

הטעם שביום כיפור חותה בשל זהב

שנינו במשנה: **וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשֵׁל זָהָב וְכֹה הָיָה מְכַנְּסִים**. מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמָא** - מה הטעם שביום כיפור לכתחילה חתה בשל כסף ולא בשל זהב. מבארת הגמרא: **מִשּׁוּם חוֹלְשָׁא דְכֶהֱן גְדוֹל**, שטורח הוא לערות מכלי אל כלי.

שנינו במשנה: **בְּכֹל יוֹם חוֹתָה גַחְלִים בְּשֵׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וְכוּ'**.

בירוד: מי הוא התנא ששונה שהיו מתפזרים 2 קב גחלים כשהיה מערה מהמחתה של זהב למחתה של כסף

תְּנָא, נִתְפָּזְרוּ לוֹ 2 קַבֵּי גַחְלִים - כשעירה את הגחלים מהמחתה של כסף שהיתה מחזיקה 4 קב למחתה של זהב שהיתה מחזיקה 3 קב, היה מתפזר לו קב גחלים, והיה **מְכַבְּדֵן לְאַמָּה** - מפנה אותם לתעלת מים שהיתה בעזרה [שהיא היתה יוצאת לנחל קדרון].

תְּנֵי תְּדָא - בברייתא אחת שנינו: שהיה מתפזר קב גחלים.

וְתַנְיָא אֵידֶן - ובברייתא שניה שנינו: שהיה מתפזר קב **קַבִּים**.

מבררת הגמרא: **בְּשֵׁלְמָא הָךְ דְּתַנִּי קַב** - בשלום, כלומר: נוח ומבואר הביריתא שכתוב בה שהיה מתפזר קב גחלים, שהיא שנויה כדעת רבנן, שהיה מערה ממחתה של 4 קב למחתה של 3 קב.

אֵלָא הָךְ דְּתַנִּי - אלא ברייתא זו שמובאר בה שהיה מתפזר קב **קַבִּים, מְנִי** - כדעת מי הי שנויה, **לָא רַבָּנִין** [שהרי לשיטתם היה מתפזר קב 1], **וְלָא רַבִּי יוֹסִי** [שהרי לשיטתו היה חותה במחתה של סאה שהיא 6 קב, וכשמערה למחתה של 3 קב, מתפזרים 3 קב גחלים].

ביאור א': זו דעת התנא הסובר שהמחתה של כסף היתה של 4, והמחתה של זהב של 2

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב חֲסֵדָא: רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי רַבִּי יוֹחָנָן בְּן בְּרוּקָה הֵיא,**

דְּתַנְיָא רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי רַבִּי יוֹחָנָן בְּן בְּרוּקָה אוֹמַר: בְּשֵׁל קַבִּים הָיָה מְכַנְּסִים - המחתה של זהב שבה הכניס את הגחלים להיכל היתה של 2 קב, והמחתה של כסף שבה היה חותה את הגחלים היתה של 4 קב, נמצא ששתי קב היו מתפזרים.

ביאור ב': זו דעת רבי יוסי, ולשיטתו היה חותה במחתה בגודל סאה מדברית שהיא 5 קב ירושלמיות ומערה למחתה שהיא 3 קב ירושלמיות

רב אשי אמר: אפילו תימא רבי יוסי - אפילו תאמר שבריייתא זו אמרה רבי יוסי שאומר שהמחתה של זהב היתה סאה [שהוא 6 קב], והכי קאמר בכל יום היה חותה בשל סאה מדברית, [שהיא 6 קב, וכשבא לירושלים הוסיפו על המידות שישית, וממילא סאה היא 5 ירושלמיות], ומערה לתוף שלשת קבין ירושלמיות, נמצא שנתפזרו לו 2 קב ירושלמיות.

ביום כיפור היה דופנה דק

שנינו במשנה: בכל יום היתה כבידה והיום קלה,
תנא בכל יום היתה גלדה עבה - דופנה עבה, לכך היתה כבדה, והיום רך [דק].

הטעם שכיום כיפור היתה ידה ארוכה

שנינו במשנה: בכל יום היתה קצרה, והיום ארוכה.
מבררת הגמרא: מאי טעמא, כדי שתהא זרועו של כהן גדול מסייעתו, שיתן את היד של המחתה מתחת לזרועו, וכך יהיה לו יותר קל לשאת את המחתה.
מבאר הגמרא: תנא בכל יום לא היה לה ניאשתיק (טבעת בראשה) והיום היה לה ניאשתיק, שהטבעת מקשקשת ומשמעת קול, משום 'ונשמע קולו בבואו אל הקודש', דברי בן הסגן.

שנינו במשנה: בכל יום היה זקה ירוק.

דעה א': שבעה זהבים הם

אמר רב חסדא: שבעה זהבים הן:

[א] זקה. [ב] זקה טוב. [ג] זקה אופיר. [ד] זקה מופז. [ה] זקה שחוט. [ו] זקה סגור.
[ז] זקה פרוים.

[א] זקה.

[ב] זקה טוב, דכתיב 'וזקה הארץ ההוא טוב' [משמע שיש 'זהב טוב' ויש 'זהב' סתם].

[ג] זקה אופיר, דאתי מאופיר - שבא ממקום ששמו אופיר.

[ד] זקה מופז, (דף מה) שדומה לפז - מצהיב כמרגלית.

[ה] זקה שחוט, שנטוה כחוט - מפני שהוא רך.

[ו] זקה סגור, בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות, שאין מוכרים זהב אחר מפני מעלת זהב זה.

[ז] זקה פרוים, שדומה [באדמימותו] לדם הפרים.

דעה ב': חמשה זהבים הם

רב אשי אָמר: חֲמֵשָׁה [זהבים] הֵן, וְכָל חַד וְחַד אֵית פִּיה זָהָב וְזָהָב טוֹב - ובכל אחד מהחמשה זהבים, יש 'זהב' רגיל, ויש 'זהב טוב'.

תַּנְיָא נְמִי הָכִי, ש'זהב פרוים' נקרא על שם הפרים, שכך שנינו: בְּכָל יוֹם הָיָה זָהָבָה יְרוּק וְהַיּוֹם אָדוּם, וְהָיִינוּ זָהָב פְּרוּיִם שְׂדוּמָה לְדָם הַפְּרִים.

יום רביעי טו סיון תשפ"א

יומא דף מה

שְׂדוּמָה לְפָנֵי זֶהָב שְׂחוּט שְׂנִטָּה כְּחוּט זֶהָב סָגוּר בְּשַׁעַר שְׂנִפְתָּח כָּל הַחֲנוּיִת נִסְגְּרוֹת זֶהָב פְּרוּיִם
שְׂדוּמָה לְדָם הַפְּרִים

רב אשי אמר חמשה הן וכל חד וחד אית ביה זהב וזהב טוב תניא נמי הכי בכל יום היה זהבה
ירוק והיום אדום והיינו זהב פרוי שדומה לדם הפרים [התבאר בדף הקודם].

המקור שביום הכפורים המחיתה היתה דקה מן הדקה

שנינו במשנה: בכל יום מקריב פָּרָס שְׁחֵרִית וְכוּ', בְּכָל יוֹם הֵיטָה דְקָה וְהַיּוֹם דְקָה מִן הַדְקָה.
תנו רבנן 'דקה', מה תלמוד לומר, והלא כבר נאמר בשל כל ימות השנה 'ושחקה ממנה הדק',
אלא להביא דקה מן הדקה - אף שהקטורת היתה כבר כתושה, בערב יום כיפור היה מחזיר
את הקטורת למכתשת וכותשה שוב, כדי שתהא דקה מן הדקה.

הטעם שבכל יום כהנים עולים במזרח, שכל פניות שאתה פונה לא יהיו אלא לימין

שנינו במשנה: בְּכָל יוֹם כֹּהֲנִים עוֹלִין בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל כֹּכֵב.
דאמר מר, כָּל פִּינּוֹת שְׂאֵתָה פּוֹנֶה לֹא יְהוּ אֶלָּא דְרָף יָמִין לְמִזְרָח, שֶׁהָיָה הַכֹּכֵב בְּדֵרוֹם, לִכְךָ
הָעוֹלָה בַּכֹּכֵב פָּנָיו לְצַפּוֹן וַיִּמְיֵנו לְמִזְרָח. וְאִם הָיָה עוֹלָה בְּמַעֲרָב, הָיָה צָרִיךְ לְחַצוֹת אֶת
הַמִּזְבֵּחַ לְעֵבֹר לְמִזְרָח שֶׁהוּא יְמִינֵנו, [ראו ציור במשנה].

כיום כיפור עולים ויורדים באמצע להראות חשיבות הכהן

שנינו במשנה: וְהַיּוֹם (עוֹלִין) בְּאֶמְצַע, (וַיּוֹרְדִין) בְּאֶמְצַע,
מֵאֵי טַעְמָא,
משום כבוד דכהן גדול - להראות חשיבותו, שהוא כבן בית ומקיף לצורך ושלא לצורך.

שנינו במשנה: בְּכָל יוֹם כֹּהֵן [גְּדוֹל] מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר וְכוּ'.

מבררת הגמרא: מֵאֵי טַעְמָא.

מבאר הגמרא: מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל.

שנינו במשנה: בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרֻכוֹת, וְהַיּוֹם חֲמֵשׁ דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
בְּכָל יוֹם שְׁלֹשׁ וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּכָל יוֹם שְׁתַּיִם וְהַיּוֹם שְׁלֹשׁ.

דעה א', רבי יהודה: בכל יום היו ב' מערכות והיום ג', שהיה מערכה נוספת לקטורת שבקודש הקדשים

תנו רבנן, בכל יום היו שתי מערכות, והיום שלש,

אחת מערכה גדולה [מערכת עצים להקטרת הקרבנות].

ואחת מערכה שניה של קטורת, מערכת עצים שנוטלים מהם גחלים למזבח הפנימי להקטיר עליו קטורת (על המזבח הפנימי, פרס בשחרית ופרס בין הערביים).

ואחת שמוסיפין בו ביום - מערכה נוספת ביום כיפור, ליטול ממנה גחלים לקטורת שמקטירים 'לפני ולפנים', דברי רבי יהודה.

דעה ב', רבי יוסי: יש מערכה נוספת לקיום האש

רבי יוסי אומר: בכל יום שלש, והיום ארבע,

אחת של מערכה גדולה,

ואחת מערכה שניה של קטורת,

ואחת של קיום האש - שאם האש של מערכה גדולה אינו מתגבר, מוסיפים אש ממערכה זו.

ואחת שמוסיפין בו ביום - ליטול גחלים לקטורת שמקטירים 'לפני ולפנים'.

דעה ג', רבי מאיר: יש מערכה נוספת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו

רבי (מאיר) אומר: בכל יום ארבע והיום חמש,

אחת של מערכה גדולה,

ואחת של מערכה שניה של קטורת,

ואחת של קיום האש,

ואחת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב - איברים שלא ניתנו על המערכה הגדולה, או ניתנו ולא הספיקו להישרף כראוי.

ואחת שמוסיפין בו ביום - ליטול גחלים לקטורת שמקטירים 'לפני ולפנים'.

מה המקור לב' מערכות בכל יום

מבררת הגמרא: דכולי עלמא מיהת תרתי אית להו - לפי כולם עכ"פ יש שתי מערכות, מנלן - מה המקור לזה.

מבארת הגמרא: אמר קרא: 'היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה', זו מערכה גדולה. 'ואש המזבח תוקד בו', זו מערכה שניה של קטורת.

מקורו של רבי יוסי שיש מערכה נוספת לקיום האש

מבררת הגמרא: ורבי יוסי, קיום האש מנא ליה - מנין לו שיש מערכה נוספת לקיום האש.

מבארת הגמרא: נפקא ליה מ'והאש על המזבח תוקד בו'.

[רבי יהודה לומד מפסוק זה 'הצתת אליתא' – שיצית בראשו של מזבח]

ורבי יהודה ההוא להצתת אליתא הוא דאָתא - ולרבי יהודה פסוק זה בא ללמד שאת הקיסמים הדקים (שהיו מדליקים בהם את המערכה) יש להדליק בראשו של מזבח, ולא ידליקם על הרצפה ויעלה אותם כשהן דולקין על המזבח.

דתניא, היה רבי יהודה אומר: מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח, תלמוד לומר 'והאש על המזבח תוקד בו'.

אמר רבי יוסי: מניין שעושה מערכה לקיום האש, תלמוד לומר 'והאש על המזבח תוקד בו' (כמבואר לעיל שכן דעת רבי יוסי ללמוד מפסוק זה שיש מערכה לקיום האש).

[מנין רבי יוסי לומד 'הצתת אליתא']

מבארת הגמרא: ורבי יוסי, הצתת אליתא מנא ליה, שתהא בראשו של מזבח.

נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי שמעון - הוא לומד זאת מאיפה שרבי שמעון לומד זאת,

דתניא, 'ונתנו בני אהרן כהן אש על המזבח', לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת - כשהוא לבוש בגדי כהונה, דכרי רבי יהודה.

אמר לו רבי שמעון: וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח, הרי כיון שלמדנו שההצתה תהיה בראשו של מזבח, ודאי שכהן פסול לעלות על המזבח, שהרי כתוב 'אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו', וממילא 'ונתנו בני אהרן כהן אש על המזבח' לא בא ללמד דין זה שיהא בכהן, אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח.

וכן סובר רבי יוסי שמפסוק זה לומדים להצתת אליתא, ולפי זה הפסוק 'והאש על המזבח תוקד בו', פנוי לדרשה, וממנו לומד רבי יוסי שצריך מערכה לקיום האש.

רבי יהודה	רבי יוסי, ורבי שמעון	
הצתת אליתא בראשו של מזבח	מערכה לקיום האש	והאש על המזבח תוקד בו
הצתת אליתא בכהן כשר ובכלי שרת (וצריך לזה פסוק שהייתי אומר שזר יעמוד על הארץ ומדליק)	הצתת אליתא בראשו של מזבח (וכהונה לא צריך פסוק שהרי ודאי זר לא עולה למזבח)	ונתנו בני אהרן כהן אש על המזבח

ורבי יהודה אמר לך, אי מהתם - אם היו לומדים מ'האש על המזבח', שיהיה בכהן כשר כי הרי זר לא עולה על המזבח, הוה אמינא קאי אארעא ועביד במפוחא - הייתי אומר שזר עומד על הריצפה, ומצית את האש על ידי מפוח, ולא הייתי יודע שצריך דוקא כהן כשר להצתת אליתא.

קא משמע לן - לכן לומד זאת רבי יהודה מהפסוק 'ונתנו בני אהרן הכהן אש' להשמיענו שצריך לעשות זאת דוקא בכהן כשר ובכלי שרת.

מקורו של רבי מאיר שיש מערכה נוספת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב

מבררת הגמרא: ורבי מאיר, איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, מנא ליה - מנין לו שהיא צריכה מערכה בפני עצמה.

מבארת הגמרא: נפקא ליה מואש - הוא לומד זאת מהאות ו' בפסוק 'אש המזבח תוקד בו'. ורבנן [רבי יוסי ורבי יהודה], ואו לא דרשי - סוברים שלא דורשים את ייתור תיבת ו'.

[לפי רבנן איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, מחזירן למערכה גדולה]

מבררת הגמרא: ורבנן, איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, מאי עביד להו - מה עושה איתם. מבארת הגמרא: מהדר להו - מחזיר אותם למערכה גדולה.

דתניא, מניין לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, [עמוד ב] שסודרן על גבי מזבח, ואם אין מחזירן - אם אין להם מקום בראשו של מזבח, שסודרן על הכבש, או על גבי סוכב, עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן,

תלמוד לומר, 'אשר תאכל האש את העולה על המזבח', פסוק זה אינו נצרך ללמד על הקרבת קרבנות חדשים על המזבח שהרי כבר נאמר 'העולה על מוקדה', ועל כן לומדים מהפסוק על איברים שנשארו מאתמול, שמקטירים אותם גם כן על המזבח על המערכה הגדולה, [ועד שיסדר להם מערכה סודרן על הכבש וכו'].

[מה לומדים מהפסוק 'אשר תאכל האש את העולה' לפי רבי מאיר שסובר שהיה מערכה נפרדת לאיברים אלו]

ורבי מאיר שסובר שהיה מערכה נפרדת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, לומד דרשה אחרת מהפסוק: 'אשר תאכל האש את העולה', שדין זה שאיברים שפקעו מהאש, צריכים להחזירם למזבח, נאמר רק על עיפולי עולה - איברים ופדרים של הקרבנות שפקעו מהמזבח שרק הם בכלל 'אשר תאכל את העולה על המזבח', וממילא רק אותם אתה מחזיר למערכה גדולה, ואי אתה מחזיר עיפולי קטורת - קטורת שפקעה מהמזבח הפנימי אין צריך להחזירה על האש.

דתני רבי חנניא בר מניומי בדבי רבי אליעזר בן יעקב: 'אשר תאכל האש את העולה על המזבח', עיפולי עולה אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר עיפולי קטורת.

המקור שלכולי עלמא מוסיפים בו ביום

מבררת הגמרא: דכולי עלמא מיהת מוסיפין בו ביום אית להו, מנא להו - כולם סוברים שביום כיפור מוסיף מערכה, מנין לומדים זאת.

מבארת הגמרא: נפקא להו - לומדים זאת מ'נהאש',
ואפילו למאן דלא דריש ואו, 'ואו הא' דריש.

ממה שכתוב 'אש תמיד' לומדים: מערכה שניה של קטורת לא תהא אלא על המזבח החיצון

מבררת הגמרא: 'אש תמיד' למאי אתא, אחרי שהגמרא למדה את הדרשות שלומדים מכל הפסוקים שכתוב בהם 'תוקד', מה מלמד מה שנאמר 'אש תמיד'.

מבארת הגמרא: מבצעי ליה - פסוק זה נצרך, לכדתנאי: 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה', לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון, שהרי פסוק זה כתוב במזבח העולה.

המקור שאש למנורה לוקחים רק ממזבח החיצון

מבררת הגמרא: אש מחתה - אש של יום הכפורים שמכניסים גחלים להקטרה לפני ולפנים, ומנורה - אש של הדלקת המנורה של כל יום, מניין, שתהא ניטלת מעל המזבח החיצון.

ודין הוא, נאמרה 'אש' בקטורת, שכתוב 'יקטירנה', ואין הקטרה בלא אש,

ונאמרה 'אש' במחתה ומנורה, מה להלן על מזבח החיצון, אף כאן על המזבח החיצון.

או קלף לדרף זו: נאמרה 'אש' בקטורת, ונאמרה 'אש' במחתה ומנורה, מה להלן בסמוך לו - במזבח החיצון הסמוך לפנימי, שעליו הקטורת נקטר, אף מחתה ומנורה בסמוך לו - נוטל מן הסמוך לו והוא מזבח הפנימי הסמוך למנורה ולפני לפנים,

תלמוד לומר 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה', אש תמיד שאמרת לך - אש שאמרת לך בה תמיד, והוא של מנורה, שנאמר בה להעלות נר תמיד, לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון.

המקור שאש למחתה לוקחים רק ממזבח החיצון

למדנו אש למנורה, אש למחתה מניין,

ודין הוא נאמרה 'אש' במחתה, ונאמרה 'אש' במנורה, מה להלן על גבי מזבח החיצון, אף כאן על מזבח החיצון.

או קלף לדרף זו, נאמרה 'אש' בקטורת - של כל יום, ונאמרה 'אש' במחתה, מה להלן בסמוך לו, אף כאן בסמוך לו.

תלמוד לומר ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה', מלפני ה', היינו הצד המערבי של המזבח שהוא מול פתח ההיכל, וכיון שנאמר בפסוק שיטול את הגחלים מלפני ה' משמע שחלק מהמזבח אינו לפני ה' [ולכן הוזקק הפסוק לומר שיטול את הגחלים מלפני ה'], איזהו מזבח שמקצתו לפני ה', ואין כולו לפני ה', הוי אומר זה מזבח החיצון - שצד מערבו הוא מול ההיכל וקודש הקדשים, וצד מזרחו אינו מול ההיכל. אבל מזבח הפנימי כולו לפני ה' שהרי הוא בתוך ההיכל.

ואיצטריך למיכתב מעל המזבח, ואיצטריך למיכתב מלפני ה',

דאי כתב רחמנא מעל המזבח, הנה אמינא מאי מזבח, מזבח פנימי, כתב רחמנא מלפני ה',
ללמדנו שהכונה למזבח החיצון שהוא המזבח שמקצתו לפני ה',

ואי כתב רחמנא מלפני ה', הנה אמינא דוקא מלפני ה' - שצריך לקחת את הגחלים מחלק
המזבח שבצד מערב שהוא כנגד הפתח ממש, (דף מו) אכל מהאי גיסא - אבל מצד מערב
במקום שאינו כנגד הפתח ממש, ומהאי גיסא - ומהצד הזה שכלל אינו כנגד הפתח, אלא
הוא בצד מזרח, אימא לא - הייתי אומר שאין זה כלל כשר להקטיר קטורת על גחלים אלו,
צריכא - לכן הוצרך הפסוק גם לומר 'מעל המזבח' וגם לומר מלפני ה'.

מבורות השמים

6) וְיָמֵי תוֹשֵׁבוֹת הַמַּיִם :
7) וְיָמֵי מַלְאָכָה :
8) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :
9) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :
10) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :
11) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :
12) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :
13) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :
14) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :
15) וְיָמֵי מַשְׁפָּט :

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
2. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
3. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
4. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
5. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה

גילוי השמים

1. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
2. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
3. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
4. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
5. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה

התורה הברכה

1. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
2. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
3. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
4. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
5. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה

מוקף ראשון

1. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
2. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
3. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
4. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
5. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה

מוקף חסות

1. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
2. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
3. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
4. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
5. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה

סוף בקלפי פרק רביעי יומא

מו.

עין משפט
נר מצווה

אבל מהאי גיפא

אבל מהאי גיפא... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

אבל דלפי גיפא

אבל דלפי גיפא... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

אבל מהאי גיפא

אבל מהאי גיפא... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

רבינו הנזיל

רבינו הנזיל... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

אבל מהאי גיפא

אבל מהאי גיפא... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

אבל דלפי גיפא

אבל דלפי גיפא... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

אבל מהאי גיפא

אבל מהאי גיפא... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

תוס' ישנים

תוס' ישנים... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי... דלע ערפי דלע ערפי...

1. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
2. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
3. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
4. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
5. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה

1. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
2. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
3. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
4. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה
5. וְעַתָּה בְּיַד יְהוָה

יום חמישי טז סיון תשפ"א

יומא דף מז

אָבֵל מְהַאי גֵיסָא וּמְהַאי גֵיסָא אֵימָא לָא צְרִיכָא [התבאר בדף הקודם].

רבי מאיר: עושה מערכה בפני עצמה לאיברי עולה שלא נתעכלו

שנינו לעיל שלרבי מאיר עושים מערכה מיוחדת בכל יום להקטיר חלבים ואיברים שלא נתעכלו בלילה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְשׁוּם בַּר קַפְרָא: אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מְאִיר, אֵיכָרִי עוֹלָה שְׁנַתוֹתָרוּ, עוֹשֶׂה לְהֵן מַעֲרָכָה בַּפְּנֵי עֲצָמָה, וְסוּדְרָן וְאִפִּילוּ בְּשֶׁבֶת,

שאלה: הרי כבר שנינו זאת במשנתנו

במאמר זה מבואר שעושים להם מערכה הן בחול הן בשבת. שואלת הגמרא: מַאי קָא מְשַׁמַּע לָן - מה השמיע לנו בר קפרא בדין זה שעושה להם מערכה ביום חול, והרי תְּנִינָא שנינו במשנתנו דעת רבי מאיר שְׂבָכָל יוֹם הָיָה שֶׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת, ואחד מהם לאיברים שניתותרו.

תשובה: החידוש הוא לעניין פסולי הקרבנות שלא נתעכלו

עונה הגמרא: אָמַר רַבִּי אֶבְיָן: לֹא נִצְרָכָה [לא הוצרך בר קפרא ללמדנו בדעת רבי מאיר שעושה להם מערכה בפני עצמם] אֶלָּא לְפִסּוּלֵין - פסולי הקרבנות [באופן שדינם הוא שאם עלו למזבח לא מורידים אותם] שלא נתעכלו בלילה, שגם להם עושה מערכה בפני עצמה, ולא רק לאיברי עולה כשרים שנתותרו.

שיטה א': עושים מערכה נפרדת לאיברים פסולים רק אם משלה בהם האור

וְדוּקָא שְׁמִשְׁלָה בְּהֵן הָאוּר - מה ששנינו שעושה מערכה בפני עצמה גם לאיברים הפסולים, היינו רק באופן שהאש אחזה כראוי באיברים אלו, ואזי נעשו לחמו של מזבח. אָבֵל לֹא מְשַׁלָּה בְּהֵן הָאוּר, לֹא - לא עושים להם מערכה בפני עצמם, אלא מחזירים למערכה הגדולה. אבל איברים כשרים שנתותרו בין אם משלה בהם האור ובין אם לא, עושה להם מערכה בפני עצמם.

שיטה ב': גם לאיברים כשרים עושים מערכה נפרדת רק אם משלה בהם האור

אֵיכָא דְאָמְרִי, אַחַד כְּשִׁירִין וְאַחַד פְּסוּלִין, אֵי מְשַׁלָּה בְּהֵן הָאוּר, אֵין - כן, עושה להם מערכה בפני עצמם. וְאֵי לֹא, לֹא - ואם לא משלה בהם האור, לא עושה להם מערכה בפני עצמה, אלא מחזירים למערכה הגדולה.

שאלה: מה החידוש שעושים לאיברים הפסולים מערכה אפילו בשבת, הרי שנינו זאת במשנה

עוד שנינו בדברי בר קפרא בשיטת רבי מאיר: שעושים לאיברי עולה שנתותרו מערכה, וְאִפִּילוּ בְּשֶׁבֶת. שואלת הגמרא: תְּנִינָא - והרי גם חידוש זה כבר שנינו במשנתנו בדעת רבי מאיר: וְהַיּוֹם חֲמִשָּׁה, שביום הכפורים עושים חמש מערכות, נמצא שביום הכפורים מסדרים מערכה לאיברי עולה שנתותרו, וכשם שביום הכפורים עושים להם מערכה כך גם בשבת, ומה חידש בר קפרא.

תשובה: החידוש הוא שעושים ביום כיפור מערכה לאיברים של אתמול

עונה הגמרא: **אמר רב אחא בר יעקב: איצטריף - בר קפרא הוצרך להשמיע זאת, סלקא דעתך אמינא -** שהיה עולה על דעתך לומר: **הני מילי היכא דחל -** אלו הדברים שמבוארים במשנתנו שעושים מערכה נפרדת לאיברי עולה שנתרו היינו רק באופן שחל **יום הכפורים להיות אחר השבת** (ביום ראשון), **דחלבי שבת קרבין ביום הכפורים**, ולכן ביום ראשון שהוא יום הכפורים מסדרים מערכה לאיברי עולה של שבת. **אבל** אם יום כיפור חל **באמצע שבת -** באמצע השבוע, כגון ביום שלישי, **לא -** לא יסדרו ביום שלישי שהוא יום הכפורים, מערכה בפני עצמה לאיברים שנתרו מיום שני, שאין מקריבים חלבי חול ביום הכפורים, **קא משמע לן -** לכן הוצרך בר קפרא להשמיענו שמקריבים בשבת גם חלבי חול שנתרו.

דחיית התשובה: הרי גם דבר זה שנינו כמשנה שעושים בשבת מערכה לאיברי חול

אמר רבא: מאן האי דלא חייש לקמחיה - מי הוא זה שלא חושש לקמח היוצא ממנו, כלומר לדברים היוצאים ממנו, **הא בכל יום תנן -** הרי במשנתנו שנינו 'בכל יום עושה להם ארבע מערכות', והיינו אף בשבת, הרי מפורש שגם בשבת עושה מערכה נפרדת לאיברי עולה שנתרו מיום ששי.

הגמרא לא מיישבת קושיא זו, ונשארת בקשיא.

דעה החולקת: אין עושים בשבת מערכה לאיברי חול שנתרו

ופליגא דרב הונא - בר קפרא ורבא חולקים על רב הונא, **דאמר: תחילתו -** תחילת עבודת התמיד, [שחיטת זריקת הדם של קרבן תמיד של שבת] **דוחה** [שבת].

אבל **סופו** [הקטרת האיברים של תמיד של ערב שבת], **אינו דוחה** [שבת], אלא מקטירים אותם רק ביום ששי, ולא בשבת,

ולפי זה מה ששנינו שעושה 'בכל יום' מערכה נוספת לאיברי עולה שנתרו, היינו בכל יום חוץ משבת.

[הערה: ביאור זה בשיטת רב הונא, הוא כדעת רבה להלן, אבל לרב חסדא להלן רב הונא דיבר על הקרבת האיברים בטומאה, אבל לגבי הקרבת איברי חול הוא מודה שמקריבים אותם בשבת].

גופא, אמר רב הונא: תמיד, תחילתו [שחיטתו זריקת דמו] **דוחה. סופו** [הקטרת איבריו] **אינו דוחה.**

מבררת הגמרא: **מאי אינו דוחה.**

ביאור רב חסדא: מקטירים בשבת איברי חול, ואין מקריבים איברי תמיד בטומאה

רב חסדא אמר: כונת רב הונא לומר שסוף התמיד **דוחה** את השבת, ועל כן מקטירים בשבת איברי תמיד, ואף אם נותרו מערב שבת, **ואינו דוחה את הטומאה**, ועל כן אין מקריבים איברי תמיד כלל (ולא רק באופן שנתרו) בטומאה, אף שטומאה הותרה בציבור.

ביאור רבה: מקריבים איברי תמיד בטומאה, ואין מקריבים בשבת איברי חול

(וְרָבָא) [ורבא] אָמַר: כונת רב הונא לומר שסוף התמיד דוחה אֶת הטומאה, ועל כן מקטירים את איברי התמיד אף אם הם טמאים, וְאֵינוּ דוחה אֶת השֶׁבֶת, ועל כן אין מקריבים איברי תמיד של ערב שבת בשבת, [אבל איברי תמיד של שבת קריבים בשבת, שזה עיקר זמן הקרבתם].

שאלה: מה ההבדל בין הקרבה בטומאה להקרבת איברי חול בשבת, הרי לגבי שניהם נאמר 'במועדו'

אָמַר לִיה אַבְי (לְרָבָא) [לרבה]: לְדִידָךְ קְשִׁיא וְלָרַב חֲסָדָא קְשִׁיא - לשיטתך קשה ולשיטת רב חסדא קשה,

לְדִידָךְ קְשִׁיא - לשיטתך [רבה] קשה, מֵאֵי שְׁנָא טוּמְאָה דְכְּתִיב - מה שונה טומאה שכתוב: 'בְּמוֹעֲדוֹ', והיינו: וְאֶפִּילוּ בְּטוּמְאָה. שֶׁבֶת נְמִי - גם בשבת כתוב: 'בְּמוֹעֲדוֹ', והיינו: וְאֶפִּילוּ בְּשֶׁבֶת, ואם כן למה לשיטתך סובר רב הונא שלא מקטירים איברי תמיד בשבת.

וְלָרַב חֲסָדָא קְשִׁיא, מֵאֵי שְׁנָא שֶׁבֶת דְכְּתִיב 'בְּמוֹעֲדוֹ', והיינו: אֶפִּילוּ בְּשֶׁבֶת. טוּמְאָה נְמִי כתוב 'בְּמוֹעֲדוֹ', והיינו: וְאֶפִּילוּ בְּטוּמְאָה, ואם כן למה לשיטתו סובר רב הונא שלא מקטירים איברי תמיד בטומאה.

רבה מבאר שיטתו: לגבי טומאה כיון שתחילת ההקרבה [זריקת הדם] דוחה טומאה גם סוף ההקרבה [הקרבת האיברים] דוחה טומאה

אָמַר לִיה רבה: לָא לְדִידִי קְשִׁיא, וְלָא לָרַב חֲסָדָא קְשִׁיא,

לְדִידִי לָא קְשִׁיא, סוּפוּ בְּתַחֲלִילָתוֹ, [עמוד ב] טוּמְאָה דְתַחֲלִילָתוֹ בְּרַ מִדְּחָא טוּמְאָה הוּא - שאם אין כהן טהור לזרוק דמו, זורקו כהן טמא, על כן סוּפוּ נְמִי דְחִי - סופו, דהיינו הקטרת איבריו קריבים בטומאה.

אבל שֶׁבֶת דְתַחֲלִילָתוֹ של תמיד של ערב שבת לָאו בְּרַ מִדְּחָא שֶׁבֶת הוּא - אינה דוחה שבת, שהרי הוא קרבן של יום שישי, והוא נשחט בין הערבים (ודם נפסל בשקיעת החמה), סוּפוּ נְמִי לָא דְחִי - הקטרת האיברים של ערב שבת, גם לא דוחה שבת, ואין מקריבים אותם בשבת.

רב חסדא מבאר שיטתו: טומאה 'דחוויה' היא בציבור, ולא 'הותרה', ועל כן 'סופו' (הקטרת האיברים) שאינו עיקר הכפרה אינו דוחה שבת

לָרַב חֲסָדָא לָא קְשִׁיא, סוּפוּ בְּתַחֲלִילָתוֹ (בְּתַחֲלִילָתוֹ) לִית לִיה - אינו סובר דין זה שהסוף תלוי בתחילה, ועל כן אף שתחילת התמיד (זריקת דמו) קרב בטומאה. סופו (הקטרת האיברים) אינו קרב בטומאה.

אלא כך הוא לומד: שֶׁבֶת דְהוּתְרָה הִיא בְּצִיבוּר - בשבת שהקרבת התמיד בו הותרה, כל עבודותיו מותרים בשבת, ועל כן סוּפוּ נְמִי דְחִי - גם הקטרת האיברים דוחה ומותרת בשבת, ואילו שבת היתה רק 'דחוויה' אצל קרבן תמיד, לא היה היתר לעשות את כל עבודותיו אלא רק את זריקת הדם שרק היא מעכבת את הכפרה, ואילו הקטרת האיברים היתה אסורה, שאינה מעכבת את הכפרה.

אולם טוּמְאָה, דְדְחִוּיָה הִיא בְּצִיבוּר - בקושי הותרה, וכל כמה שאפשר צריך לחזור אחר

טהורים שיעשוהו, ועל כן תְּחַלְתוּ [זריקת הדם] דְּעִיקָר כְּפָרָה היא, דְּחֵי [טומאה]. סוּפוּ [הקטרת האיברים] דְּלָאו עִיקָר כְּפָרָה, לָא דְחֵי, ואם הם טמאים אין מקטרים האיברים.

המכבה אש מחתה ומנורה, מחלוקת אביי ורבא אם עובר בזה על הלאו של כיבוי אש המזבח

אִיתְמַר, הַמְכַבֵּה אֵשׁ מִחֶתָה וּמִנֹּרָה - לאחר שחתה גחלים למחתה להקטרת הקטורת או להדלקת המנורה כיבה אותם.

אָבִי אָמַר: חֵיִב מַלְקוֹת, משום שנאמר 'אש תמיד תוקד על לא תכבה', כאשר מכבה את הגחלים שהוריד מהמזבח עובר על לאו זה.

רְבָא אָמַר: פְּטוּר, כיוון שעקר את האש מהמזבח למצותו לקטורת או לנרות, שוב אינו נקרא 'אש המזבח', ואין איסור לכבותו.

ביאור א': המחלוקת היא רק באופן שכיבה את הגחלים לאחר שהורידם מהמזבח, אבל אם הם עדיין על המזבח חייב לכולי עלמא

הגמרא מבארת באיזה אופן נחלקו: **דְּכַבְיִיה** - אם כיבה את הגחלים **בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ**, לאחר שהוציאם מה'מערכה', **דְּכוּלֵי עֲלָמָא לָא פְּלִיגִי, דְּחֵיִב**, שכל שהוא על המזבח הרי הוא בכלל 'אש המזבח'.

כִּי פְּלִיגִי דְאַחֲתִיה אַאֲרַעָא וְכַבְיִיה - לא נחלקו אלא באופן שהוריד את הגחלים על הקרקע ואז כיבה אותם, **אָבִי אָמַר: חֵיִב**, כיון שלמעשה **אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ הוּא**.

רְבָא אָמַר פְּטוּר: כִּיִּן דְנִתְקָה נִתְקָה - כיון שהוציאם מהמערכה לצורך הקטרת הקטורת או הדלקת המנורה, הרי היא 'מנותקת' מהיות אש המזבח ומותר לכבותה.

מבשרת הגמרא: **אֵלָא הָא דְאָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בְּרַ אֲבוּהַ: הַמּוֹרִיד גַּחְלֵת מֵעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וְכִיפָהּ** [לאחר שהורידה], **חֵיִב. כְּמָאן -** כדעת מי אמר זאת רב נחמן, וכי אמר זאת **כְּאָבִי**, ולא כדעת רבא.

מבארת הגמרא: **אֲפִילוּ תִימָא כְּרָבָא** - אפילו אם תאמר שרב נחמן אמר זאת כדעת רבא, **הֵתָם לָא אִינְתִיק לְמַצּוֹתָה** - שם, בדברי רב נחמן הוא לא עקרה למצותה, שהוריד סתם גחלת, לא לצורך הקטרת קטורת וכדומה, ולכן גם רבא מודה באופן זה שעדיין זה נקרא 'אש המזבח', וחייבים על כיבויה.

אבל **הֵכָא אִינְתִיקָה לְמַצּוֹתָה** - כאן, בנידוננו, היות והוריד את הגחלת לצורך מצוה אחרת, להקטרת הקטורת וכדומה, הרי 'עקרה' למצותה ושוב אינה נקראת 'אש המזבח' ורק בזה סובר רבא שפטורם על כבויה.

ביאור ב': המחלוקת היא רק באופן שכיבה את הגחלים על המזבח, אבל אם כיבה לאחר שהורידם מהמזבח לכולי עלמא פטורים

אִיכָא דְאָמְרֵי - יש אומרים, **דְאַחֲתִיה אַאֲרַעָא וְכַבְיִיה** - שאם הוריד את הגחלת על הקרקע וכיבה אותה, **דְּכוּלֵי עֲלָמָא לָא פְּלִיגִי דְפְטוּר** - שכולם לא חולקים שהוא פטור, שכיון שהורידו מהמזבח אינו בכלל 'אש המזבח'

כי פליגי דכבייה - ולא נחלקו אלא באופן שכיבה את הגחלת בראשו של מזבח:
אבי אמר: חייב, שהרי אש המזבח הוא.

רבא אמר: פטור, כיון דנתקה נתקה - כיון שהורידה מהמזבח ועקרה לצורך מצותה, הרי היא נעקרה מכלל 'אש המזבח' ומותר לכבותה.

שאלה: אם כן כדעת מי אמר רב נחמן שהמוריד גחלת וכיבה חייב

שואלת הגמרא: אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: המוריד גחלת מעל גבי המזבח וקבה את הגחלת לאחר שהורידה, חייב. כמאן - כדעת מי מתיישב דין זה, לא פאביי, ולא כרבא, שהרי שניהם סוברים באופן זה שהוא פטור.

עונה הגמרא: התם - שם, בנידונו של רב נחמן, לא אינתיק למצותה - לא עקרה את הגחלת למצותה, שלא הורידה למצוה אחרת, ועל כן הרי היא בכלל 'אש המזבח' והמכבה אותה חייב.

אבל הקא - כאן, שהורידה למצוה אחרת, אינתיק למצותה - עקרה למצותה, ועל כן כולם מודים שהמכבה אותה פטור.

הדרן עלך טרף בקלפי

משנה

מביאים לכהן גדול מחתה עם קטורת, וממלא משם מלא חפניו 'קטורת' ונותנה לתוך הכף

הוציאו לו [לכהן גדול] את הכף מלשכת הכלים, ואת המחתה [מלאה בקטורת (סממני הקטורת כתושים ומעורבים היטב) מלשכת בית אבטינס].

הפן - לקח קטורת מלא חפניו מתוך המחתה, ונתן לתוך הכף.

הגדול לפי גדלו, והקטן לפי קטנו - נמצא שכמות הקטורת שהיה נותן לכלי היתה לפי גודל חפני הכהן, אם ידי הכהן היו גדולות, כמות הקטורת מרובה יותר, ואם ידיו קטנות, כמות הקטורת פחות, וכך היתה מדה - וזה היה שיעור הקטורת, לפי גודל חפני הכהן.

הכהן גדול נוטל את המחתה עם הגחלים [שהניחה לפני כן ברובד הרביעי] ביד ימין. ואת הכף עם הקטורת ביד שמאל

נטל [הכהן גדול] את המחתה עם הגחלים [כאמור לעיל (מג): שהיתה מחתה נוספת שלקח בה גחלים מהמזבח החיצון, והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה] בימינו, ואת הכף [עם הקטורת] בשמאלו.

סדר העבודה שהתבאר עד כאן
טבילה ראשונה - בגדי זהב
תמיד של שחר, שחיטה וזריקת הדם
קטורת של שחר
הטבת הנרות
הקרבת האיברים, חביתין, יין
טבילה שניה - בגדי לבן (יקרים יותר משל טבילה רביעית)
סמיכה ווידוי על פרו (על חטאיו)
גורל. קשירת 'לשונות'
סמיכה ווידוי פעם שני על פרו (על חטאיו, חטאי בני ביתו, חטאות הכהנים)
שחיטת הפר, קבלת הדם, הנחתו על הרובד הרביעי שבהיכל
נטילת גחלים במחתה, והנחת המחתה (של הגחלים) על הרובד הרביעי שבעזרה
מוציאים לכהן מחתה עם קטורת, וחופן מלא חופניו קטורת ונותנה לתוך הכף
נוטל את מחתת הגחלים (מהרובד הרביעי) ביד ימין. ואת הכף עם הקטורת בשמאל

גמרא

ביאור המשנה: יש מחתה ששנינו לעיל לצורך הגחלים, וכאן במשנה מדובר במחתה שיש בה קטורת

שנינו במשנה שהוציאו לכהן גדול מחתה מלשכת הכלים,

שואלת הגמרא: **מַחְתָּה, תִּנָּא לִיה** - הרי כבר שנינו במשנה הקודמת: **נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ וְחֹתְמָה וְיֹרֵד**, ולמה שוב מוציאים לו מחתה.

עונה הגמרא: **הֵתָם** - שם מדובר על **מַחְתָּה דְגַחְלִים** - מחתה שחותה בה גחלים מהמזבח. **וְהָכָא** - וכאן מדובר על **מַחְתָּה דְקַטֹּרֶת** - מחתה שמוציא ממנה קטורת מלשכת בית אבטינס, **דְתִנָּא, הוֹצִיאוּ לוֹ כַּף רִיקָן מִלְשַׁכַּת הַכֹּלִים, וּמַחְתָּה גְדוּשָׁה שֶׁל קַטֹּרֶת מִלְשַׁכַּת בֵּית אַבְטִינְס,** ואזי חופן מהמחתה 'מלא חופניו' קטורת ונותנה לתוך הכף.

שאלה: למה ממלא הכהן את הקטורת בכף, והרי יכול להכניס את הקטורת כשהיא בידי

שנינו במשנה: **כַּפֵּן מְלֵא חֻפְנֵיו, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַכֶּף, הַגְּדוּל לְפִי גְדָלוֹ, וְהַקֶּטֶן לְפִי קֶטְנוֹ, וְכַף הַיְתָה מְדֻתָּה.**

מבררת הגמרא: **כַּף בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים לָמָּה לִי** - למה צריך ביום הכפורים 'כף' לקטורת, והרי **'מְלֵא חֻפְנֵיו וְהִבִּיא, אָמַר רַחֲמָנָא** - אמרה התורה, ולאחר שחפן את הקטורת, וידיו מלאות קטורת, יכנס כך לקודש הקדשים.

תשובה: אין אפשרות [ראויה] להכניס את הקטורת בחפניו, שהרי צריך להכניס גם את המחתה עם הגחלים

מבארת הגמרא: **מְשוּם דְלֹא אֶפְשָׁר** - משום שאין אפשרות ראויה אחרת, **דְהֵיכִי נְעַבִּיד** - שהרי איך נעשה, **נְעִייל וְהָרַד נְעִייל** - אם נאמר שיכנס פעם אחת עם הקטורת בידי, ואחר כך פעם שניה עם המחתה שיש בה גחלים, והרי **הַבָּאָה אַחַת אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא שְׁתִּי הַבָּאוֹת** - בתורה נאמר פעם אחת 'והביא' על הגחלים ועל הקטורת, ומשמע שמביאם בפעם אחת לקודש הקדשים ואינו נכנס לצורכם ב' פעמים.

נְשַׁקְלִיה לְקַטֹּרֶת - ואם נאמר שיקח את הקטורת **בְּחֻפְנֵיו, וְנִחְתִּיה [למַחְתָּה] עֲלָה וְלִיעוּל** - ויניח את המחתה עליו ויכנס, והרי אין זה ראוי, שהרי **כִּי מָטִי הֵתָם הֵיכִי לְעַבִּיד** - כאשר מגיעה לשם לקודש הקדשים, איך יעשה, איך יוריד את המחתה מהקטורת, **נְשַׁקְלִיה בְּשִׁינִיה וְנִחְתִּיה לְמַחְתָּה** - אם נאמר שיקח את המחתה בשנינו, וכך יוריד את המחתה מהקטורת,

הַשְׁתָּא - והרי הנה ראוי לעשות כך, שהרי כעת נתבונן, הנה **לְפָנֵי מֶלֶךְ בְּשָׂר וְדָם אֵין עוֹשִׂין כֵּן, לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה** שאין לעשות כך,

הַלְכָּה, לֹא אֶפְשָׁר - אין אפשרות להכניס את הקטורת בחפניו,

וְכִיּוֹן דְּלֵא אֶפְשָׁר, עֲבָדִינן כְּדָא שְׁקָחן - אנו עושים כמו שמצאנו בנשיאים - שהביאו את הקטורת בכף (כף אחת מלאה קטרת), וכן כאן הכהן מכניס את הקטורת לקודש הקדשים בכף.

הטעם שהמחתה שיש בה גחלים ביד ימין, והכף שחשוכה יותר שיש בה קטורת ביד שמאל, מפני שיש יותר גחלים והם ככדים יותר

שנינו במשנה: **נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בְּיַמִּין, וְאֶת הַכֶּף בְּשְׂמאל**

שואלת הגמרא: **יִצְיָבָא בְּאַרְעָא וְגִיּוֹרָא בְּשָׂמִי שְׂמִיא** - וכי יתכן שהאזרח בארץ, והגר בשמי השמים, והרי האזרח שהוא חשוב יותר (שהרי הוא 'תושב קבע') מעלתו יתירה על הגר'. וכן כאן: היה ראוי שהכף שהיא יותר חשוכה (שהרי יש בה קטורת) תהיה ביד ימין, והמחתה שהיא פחות חשוכה (שיש בה גחלים) תהיה ביד שמאל.

עונה הגמרא: זו [המחתה שיש בה גחלים] **מְרֻבָּה**, שיש בה 3 קב גחלים, כמבואר לעיל, והרי היא כבידה, ולכן לוקחה בימין. וזו [הכף שיש בה קטורת] **מוֹעָטָה**, שיש בה קטורת כפי גודל חפני הכהן, ואינה כבדה, ולכן לוקחה בשמאל.

הגחלים בימין, גם כאשר חפני הכהן גדולות [כרבי ישמעאל בן קמחית] וכמות הקטורת מרובה

וְאֶפִּילוּ בְּזִמְן שְׁשֻׁנְיָהּ שְׁוִין - ואפילו באופן שידי הכהן גדולים, ומלא חופניו הוא 3 קב קטורת, שווה לכמות הגחלים (שכאמור הם 3 קב), **וְכַמְעָשָׂה דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן קַמְחִית** [שמלא חפניו היה יותר מכמות הגחלים, שידיו היו גדולות והיה חופן 4 קב], מכל מקום כיון שבדרך כלל כמות הגחלים מרובה על כמות הקטורת, נוטלים תמיד את הגחלים בימין ואת הקטורת בשמאל.

(זו חֲמָה, וְזו צוֹנְנָת, לפי הב"ח לא גורסים זאת וכן נראה ברש"י. ולפי מי שגורס זאת, הוא ביאור אחר בטעם שהגחלים בימין, כיון שהמחתה עם הגחלים חמה, ולכן מחזיק את המחתה בקצה מקל המחתה כדי שלא יכווה, ודבר שאוחזים אותו בצורה כזו כבד יותר, ולכן המחתה בימין).

הגמרא מביאה את האמור ברבי ישמעאל בן קמחית שהיו חפניו גדולות והיה חופן 4 קב קטורת בידי:

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן קַמְחִית, שֶׁהָיָה חוֹפֵן אַרְבַּעַת קַבִּין בְּמֵלֹא חֲפָנָיו, וְאָמַר: כָּל הַנְּשִׂים [זָרָה] זָרָה [יְבֹוּאָה לְהַלֵּן], וְזָרָה אֵימָא עָלָה לְגַג - והזרד של אמי שלי עלה וגבר על של כולם.

הגמרא מבארת את הדברים: **אֵיבָא דְאָמְרֵי** - יש אומרים: **בְּעָרְסָן** [שהוא מין מאכל חיטים], **וְכַדְרָבָה בְּרַי יוֹנְתָן, דְאָמַר רַבָּה בְּרַי יוֹנְתָן אָמַר רַבִּי יְחִיאֵל: עָרְסָן יָפָה לְחוּלָה, וּסְתָם נָשִׁים מְעוּבְרוֹת חוּלוֹת וְאוֹכְלוֹת זָרָה** [תבשיל מגרעיני חטה שמחולק ל 4 חלקים] **וְעָרְסָן** שהם [גרעיני חיטים מחולקים ל 5 חלקים], וזה מה שאמר: כל הנשים מעוברות תקנו להם זריד וערסן להברות אותן ואת עוברן, ואתם שאכלה אמי גבר, שהיה משובח על של כולם, ובזה תלה את מעלת גדולתו.

וְאֵיבָא דְאָמְרֵי, בְּשִׁכְכַת זָרַע, וְכַדְרָבִי אָבָהוּ, דְרַבִּי אָבָהוּ רַמִּי [הקשה], **כְּתִיב 'וַתְּזַרְנִי [חֵיל] לְמַלְחָמָה',**

הרי 'ותזרני' חסר א', וקתיב 'המאזני חיל', הרי 'מאזרני' כותבים מלא א', אלא כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם: 'זריתני' - לשון 'זורה' (בורר), בירת את הטיפה, שאין יצירת הוולד מכל הטיפה אלא מן הבירור שבה, החלק המעולה שבה, וזריתני - ומתוך החלק המעולה, בירת את החלק המעולה שבמעולה, ומזה נולדת.

מעלתה של קמחית שזכתה לשבעה בנים כהנים גדולים

אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית, פעם אחת [ביום כיפור] סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק, ונתזה צינורא [רוק] מפיו של הערבי על בגדיו, ונטמא מהרוק, ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו בכהונה גדולה, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד.

ושב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית, פעם אחת יצא וסיפר עם אדון אחד בשוק, ונתזה צינורא מפיו על בגדיו, ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו בכהונה גדולה, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד.

תנו רבנן, שבעה בנים היו לה לקמחית, וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך. אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. אמרו לה: הרבה עשו פן ולא הועילו.

הרמת הקמיצה דוקא בידי הכהן ולא בכלי שיש בו שיעור קמיצה

תנו רבנן, והרים ממנו [מהסולת שמביאים למנחה] בקומצו, שלא יעשה מדה לקומץ - שלא יעשה כלי שיש בו שיעור קמיצה וימדוד בו קומץ מן המנחה, אלא יעשה קמיצה בידיו.

ספק: האם גם בקטורת נאמר דין זה שימלא דוקא בידיו מלא חפניו, ולא בכלי

איבעיא להו, מהו שיעשה מדה לחפינה - האם צריך למלאות את הקטורת דוקא בידיו, מלא חפניו, או שיכול למלאות את הקטורת בכלי שיש בו שיעור מלא חפניו.

הגמרא מבארת את צדדי הספק: הָתָם - שם, לגבי קמיצה, הוא דקתיב בקומצו. אבל הָתָם - כאן, בקטורת, דלא כתיב - שלא כתוב 'בחפניו', אלא כתוב 'מלא חפניו קטורת סמים דקה' לא צריך לחפון דוקא בידיו.

או דילמא יליף - או שמא לומדים 'מלא' 'מלא' מקומצו, שבקומץ כתוב 'וקמץ משם מלא קומצו', ובקטורת כתוב 'מלא חפניו', כשם שבקומץ צריך דוקא בידיו, אף בקומץ צריך דוקא בידיו.

הצעת ראייה: במשנה נאמר 'וכך היתה מדתה', ומשמע שיכול לעשות 'כלי' במידת 'מלא חפניו'

תא שמע, שנינו במשנה: וכך היתה מדתה, מאי לאו - וכי אין הפירושו: שאם רצה לעשות מדה אחרת עושה, שיכול לעשות כלי למילוי הקטורת לפי שיעור גודל ידי הכהן.

דחיית הראייה: כוונת המשנה לומר [שבקודש הקדשים] שהיה חוזר ומערה את הקטורת מה'כף' לתוך חפניו היה צריך להיות מדתה 'מלא חפניו'

הגמרא דוחה את הראייה: לא - לא זו כונת המשנה, אלא הכי קאמר: וכך היה חוזר וחופנה

לפנים - לאחר שהעביר את הקטורת לכף, והכניס את הכף לקודש הקדשים, היה חוזר ומערה את הקטורת מהכף לתוך חפני ידיו, וגם אז היה צריך להיות מידתה 'מלא חפניו'.

שואלת הגמרא: שְׁמַעַת מִינָהּ אִם כֵּךְ הוּא פִּירוּשׁ הַמְשָׁנָה, אִפְשָׁר לְהוֹכִיחַ שְׁחוֹפֵן וְחוֹזֵר וְחוֹפֵן - שְׁחוֹפֵן פֶּעַם רִאשׁוֹנָה וּמִמְלֵא בְּחַפְנֵי קִטּוֹרֶת (ממחתת הקטורת) מלא חפניו, ושוב לאחר שהכניס את הקטורת לקודש הקדשים (בכף) חוזר וחופן מלא חפניו קטורת מתוך הכף.

עונה הגמרא: דִּילְמָא שְׁאֵם רְצָה לַעֲשׂוֹת מְדָה עוֹשָׂה - אין לדייק זאת מהמשנה, שהרי אפשר לומר שהמשנה באה לחדש שאפשר לעשות כלי מדה לחפון בו את הקטורת,

וכיון שאין לנו הכרח מה באה המשנה ללמד, או שיכול לעשת מדה לחפינה או שחופן וחוזר וחופן, על כן איננו לומדים לא עניין זה ולא עניין זה, שאין הכרח מה ללמוד מהמשנה.

אי נמי - עוד אפשר לבאר, שכוונת המשנה באומרה 'וכך היתה מדתה', שצריך למלאות מלא חפניו מצומצמין, שְׁלֵא יִחְסֵר וְשְׁלֵא יוֹתֵיר.

קמיצה – סוגר ג' אצבעותיו אל תוך ידו, והקמח הבולט נופל. ובמנחת מחבת ומרחשת 'מוחק' באגודל ובזרת את מה שבולט

תָּנּוּ רַבֵּנּוּ, נֹאמַר בְּקִמְצָה: 'מְלֵא קוֹמְצוֹ', יָכוֹל מְבוֹרֵץ - שִׁיקְמוֹץ, וְהַמְנַחָה מִבְּצַבְתָּ מִכֹּל צַד. תְּלַמּוּד לֹמַר 'בְּקוֹמְצוֹ'.

אי 'בְּקוֹמְצוֹ', יָכוֹל אֶפְיִלוּ בְּרֵאשֵׁי אֶצְבָּעוֹתָיו - יְקוֹמֵץ מֵעַט, וְכֹל כֵּמָה שֶׁקוֹמֵץ פְּחוֹת יוֹתֵר טוֹב. תְּלַמּוּד לֹמַר 'מְלֵא קוֹמְצוֹ', נִמְצָא שֶׁצָּרִיךְ לְקוֹמֵץ בְּדִקְמָצֵי אֵינְשֵׁי - כִּמוֹ שֶׁאֲנָשִׁים קוֹמְצִים.

הָא כִּי צִיד, חוֹפֵה שְׁלֵשׁ אֶצְבָּעוֹתָיו עַל פִּיֶּסֶת יָדוֹ - סוּגַר 3 אֶצְבָּעוֹת עַל תּוֹךְ יָדוֹ, וְקוֹמֵץ, [עמוד ב] וּבְמַחְבַּת וּבְמִרְחֶשֶׁת - שֶׁהֵם מְנַחֹת מִטּוּגָנוֹת, וּמְפוֹרָרִים לְפִתִּיתִים, וְכִשְׁקוֹמְצִים פְּתִיתֵי מְנַחָה יִשְׁנֵם פְּתִיתִים שְׁבוֹלְטִים מִצִּידֵי הָאֶצְבָּעוֹת, [שהרי אין זה כמו מנחה שהיא מקמה, שהקמח הבולט נופל מאליו], מוֹחֵק בְּגוֹדְלוֹ מְלִמְעָלָה - מֵה שְׁבוֹלֵט מִתּוֹךְ הַקְּמִיצָה, וּבְאֶצְבָּעוֹ קִטְנָה מְלִמְטָה - מֵה שְׁבוֹלֵט מִתּוֹךְ הַקְּמִיצָה, וְזוֹ הִיא עֲבוּדָה קָשָׁה שְׁבִמְקָדָשׁ.

שואלת הגמרא: זֶה הִיא, וְתוֹ לָא - וְיוֹתֵר אֵין עֲבוּדוֹת קְשׁוֹת, וְהָא אֵיכָא מְלִיקָה - וְהִרִי יֵשׁ מְלִיקָה, וְהָא אֵיכָא חֲפִינָה - וְהִרִי יֵשׁ גַּם חֲפִינָה, שְׁשִׁינּוּ בֵּהֶם שֶׁהֵם עֲבוּדוֹת קְשׁוֹת.

עונה הגמרא: אֵלָא זֶה הִיא אַחַת מֵעֲבוּדוֹת קְשׁוֹת שְׁבִמְקָדָשׁ.

ספק א': הנכנס בין האצבעות, קומץ או שיריים [מה שכבד גב היד, ודאי שיריים]. מה שכבד תוך היד, ודאי קומץ, והספק הוא על מה שבין צידי האצבעות]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֵּינֵי רַבִּי הוֹשָׁע בֶּן עֲזַרְיָה, בֵּין הַבִּינָיִם שֶׁל מְלֵא קוֹמְצוֹ מֵהוּ - כֹּאשֶׁר הִכְהֵן קוֹמֵץ, וּנְכַנַּס מִהַמְנַחָה בֵּין אֶצְבָּעוֹתָיו, הָאֵם הוּא 'קוֹמֵץ', וְקָרֵב עַל הַמְּזַבַּח. אוֹ שְׁהוּא בְּכֹלל ה'שִׁירִיִּים' הַנֹּאכְלִים עַל יְדֵי הַכְּהֻנִּים.

אמר רב פפא: דגנאי לא תיבעי לך - מה שבין האצבעות בצד פנים, בצד של תוך היד, אל תסתפק, דנדאי קומץ הוא.

דבראי לא תיבעי לך - מה שבין האצבעות בצד חוץ, בצד גב היד אל תסתפק, דנדאי שירימ הוא, שהרי אינו בתוך ידי הכהן.

פי תיבעי לך דביני ביני - מה שיש לך להסתפק, הוא לגבי מה שבין לבין, בין אצבע לאצבע, מאי - מה דינם.

פשיטת הספק: מה שבין האצבעות הוא ספק, ומקטיר אותו כנפרד לאחר שהקטיר את שאר הקומץ [שאם יקטיר תחילה את 'בין הביניים', אם זה שיריים הרי חסרו השיריים לפני ההקטרה]

אמר רבי יוחנן: הדר פשטה יהושע [בן] עוזא, בין הביניים ספק נינהו.

היכי עביד - איך עושה.

אמר רבי חנינא: מקטיר קומץ לחודיה תחלה - מקטיר בתחילה את הקומץ לבדו, וקדר בין הבינים - ואחר מקטיר את מה שבין האצבעות,

דאי אמת בין הבינים ברישא - שאם תאמר שמקטיר תחילה את מה שבין האצבעות, יש לחשוש: דילמא שירימ נינהו - אולי הם בכלל השיריים, והווי להו שירימ שחסרו בין קמיצה [להקטרה] - וכיון שיקטירם הרי זה שיריים שחסרו בין הקמיצה להקטרת הקמיצה, ואמר מר: שירימ שחסרו בין קמיצה להקטרה, אין מקטירין עליהן את הקומץ, ולומדים זאת במסכת מנחות מפסוק.

שאלה: אחר הקטרת הקומץ אסור להקטיר את 'בין הביניים', שאם הם בכלל 'שיריים' אסור להקטיר 'שיריים' לאחר ההקטרה

שואלת הגמרא: אי הכי - אם כן, השתא נמי - כעת גם שמקטיר תחילה את המנחה ואחר כך את בין הביניים, עדיין יש לחשוש, איקרי כאן כל שממנו לאשים - כל קרבן שהקטרת את מה שצריך להקטיר ממנו, הרי הוא ככל תקטירו - יש איסור להוסיף ולהקטיר ממנו את השיריים, שכתוב לא תקטירו ממנו אשה לה, לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאש.

תשובה: מקטיר את 'בין הביניים' ועושה תנאי, אם זה 'שיריים' מניחו כ'עצים' בעלמא

אמר רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: דמקטיר ליה לשום עצים - שמתנה ואומר: אם 'בין הביניים' הם שיריים, הריני מעלה אותם למזבח כשאר עצים, ולא לשם מנחה, והיינו כשיטת רבי אליעזר, דתניא רבי אליעזר אומר: 'לריח ניחוח' אי אתה מעלה [שיריים], אבל אתה מעלה לשום עצים.

שאלה: מה התשובה לפי רבנן שלא סוברים דין זה שאפשר להקטיר ולהתנות שהוא לשם עצים

שואלת הגמרא: הניחא לרבי אליעזר, אלא לרבנן, שסוברים שאסור להעלות שיריים אפילו לשם עצים, מאי איכא למימר - מה יש לומר, כיצד מקטיר את בין הביניים אחרי שהקטיר את הקומץ.

תשובה: כהנים שמנים עושים את הקמיצה, ואין שם 'בין הביניים'

עונה הגמרא: **אמר רב מרי: דקמצי שמיני** - נותנים לכהנים שמנים לעשות את הקמיצה, וכיון שהם שמנים בשר אצבעותיהן בולט, והאצבעות דוחקות זו את זו, ואין רווח בין האצבעות שיכול להיכנס בו מנחה, ונמצא שאין שם 'בין הביניים'.

לפי זה מוסיפה הגמרא: **השתא דאתית להכי** - כעת שבאת לכך לתירוץ זה, **רבי אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני** - גם לדעת רבי אליעזר שאפשר להקטיר לשם עצים, אין זה אלא בדיעבד, באופן שהתערבו שיריים באיברי עולה ולכן אומר רבי אליעזר להקטיר על תנאי, שאין עצה אחרת, אבל כאן שיש עצה על ידי כהנים שמנים שלא יהיה בין הביניים, יש לעשות עצה זו.

סימן לספיקות בדיני חפינה

(**בין הביניים** של מלא חפניו, **פשט, ומחץ** (חפינה בראשי האצבעות או באופנים שונים), **ופזר** - נתפזר הקטורת על הריצפה, **וחשב** בחפינת הקטורת, **בחפינת חבירו** - חפן חבירו לחפניו, חפן ומת מהו שיכנס אחר בחפינתו, **סימן**)

ספק ב': קטורת שבין הביניים של מלא חפניו האם נותנה לכף

בעי רב פפא, בין הבינים של מלא חפניו מהו - הקטורת שבין האצבעות האם הכהן נותנה לכלי להקטירה או לא.

מבררת הגמרא: **מאי קא מבעיא ליה** - מהו הספק, **אי גמר 'מלא'** [אם לומדים 'מלא' שכתוב בחפינה] **'מלא' מהתם** - מ'מלא' שכתוב שם, בקמיצה, אם כן הרי **היינו הך** - זהו כמו הספק שהסתפקנו לעיל אם לומדים חפינה בגזירה שוה מקמיצה, (לעניין עשיית מידה לחפינה, שבמנחה נאמר בקומצו ולא בכלי).

ואם כן כמו שלגבי קמיצה הגמרא נשארה בספק מה הדין ב'בין הביניים' כך גם במלא חפניו.

מבארת הגמרא: **רב פפא הכי בעי ליה** - רב פפא לא הסתפק בדין בין הביניים מצד גזירה שוה מקמיצה, אלא כך הסתפק רב פפא, **'מלא חפניו וכו' והביא בעיניו** - האם צריך להביא את כל מה שיש במלא חפניו, **והא איכא** - וזה ישנו, כלומר: זה מתקיים כאשר מביא את כל מה שיש במלא חפניו, כולל מה שיש 'בין הביניים',

או דילמא וילקח וכו' והביא בעיניו - או שמא צריך שיביא את מה 'שלוקח', **והא ליכא** - וזה אינו, כלומר: זה לא מתקיים כאשר מביא את מה שנמצא בין הביניים, שהרי לא התכוון לקחת את שבין הביניים (שמאליו נכנס לבין הביניים).

הגמרא לא פשוטת ספק זה, ונשארת בתיקו.

ספיקות בקמיצה באופנים שונים

אמר רב פפא: פשיטא לי 'מלא קמצו', כדקמצי אינשי - כמו שאנשים קומצים, שהזרת כלפי מטה, האגודל כלפי מעלה, (כמו שהיד עומדת כאשר מוחה כפים) וסוגר את האצבעות.

[ספק ג': קמץ בראשי אצבעותיו:] **בְּעֵי רַב פָּפָא**: קמץ בְּרָאשֵׁי אֶצְבָּעוֹתָיו - לא סגר את כל ידו על הקמח, אלא תחב אצבעותיו בסולת, עד שמילא את כל תוך ידו בקמח, מֵהוּ.
 [ספק ד': קמץ מלמטה למעלה:] **מְלַמְטָה לְמַעְלָה** - הניח את גב ידו בקמח והעלה את הקומץ בראשי אצבעותיו לתוך ידו, מֵהוּ.
 [ספק ה': קמץ מן הצדדים:] **מִן הַצְּדָדִין** - הניח את גב ידו על הקמח, ודחק אותה בקמח, וכך נכנס קמח בין אצבעותיו אל תוך ידו, מֵהוּ.
 תיקו.

ספיקות בחפינה באופנים שונים

אָמַר רַב פָּפָא: פְּשִׁיטָא לִי מְלֵא חֲפָנִיו כְּדִחְפְּנֵי אֵינָשִׁי - מחזיק את ידיו זו מול זו (כמוחה כפים) ואזי מקרבם זו לזו וחופן קטורת.
 [ספק ו': חפן בראשי אצבעותיו] **בְּעֵי רַב פָּפָא חֲפֵן בְּרָאשֵׁי אֶצְבָּעוֹתָיו**, הכניס את אצבעותיו לקטורת וכך מילא את ידיו, מֵהוּ.
 [ספק ז': חפן מלמטה למעלה:] **מְלַמְטָה לְמַעְלָה** - הניח את ידיו הפוכות (שגב ידיו כל מטה) בקטורת, וכך מילא אותם בקטורת, מֵהוּ.
 [ספק ח': חפן מהצד] **מִן הַצֵּד** - הניח את גב ידיו על הקטורת והכניס את הקטורת לידיו דרך המקום שבין האגודל לאצבע, מֵהוּ.
 [ספק ט': חפן בזו, ובזו, וקירבם] **חֲפֵן בְּזוֹ, וּבְזוֹ, וְקִירְבָם** - חפן בכל יד בנפרד, וְקִירְבָן זֶה אֶצֶל זֶה, מֵהוּ.
 תיקו.

שבת קודש יח סיון תשפ"א

יומא דף מח

ספק י': הדביק את הקומץ לדופן הכלי, אם זה נחשב שהניחו בכלי כראוי

קיימא לן במסכת מנחות שצריך להניח את המנחה בכלי, וקומץ מתוך הכלי, ומקדש את הקומץ בהנחתו בתוך כלי אחר, (שכלי שרת מקדשים) ובעניין זה **בְּעֵי רַב פֶּפְאָה, דְּבִקְיָה לְקוּמְץ בְּדוֹפְנֵיהּ דְּמִנְא מְאִי** - אם הדביק את הקומץ בדופן הכלי, ולא הניחו בתוך הכלי כרגיל, מה דינו

הגמרא מבארת את צדדי הספק: **תוּךְ כְּלֵי בְּעֵינָן, וְהָא אֵיכָא** - האם צריך להניח בתוך הכלי, וזה יש שהרי הניח בתוך הכלי.

או דילמא, הִנְחָה בְּתוֹכוֹ כְּתִקְנֵהוּ בְּעֵינָן, וְהָא לֵיכָא - או שמא צריך להניח בתוכו כפי הדרך הרגילה שמניחים בכלי, ואת זה אין כאן.

הגמרא לא פושטת את הספק ונשאר בתיקו.

ספק יא: הדביק את הקומץ בבית קיבול שנמצא מאחורי הכלי

בְּעֵי מַר בַּר רַב אֲשֵׁי, אִפְכִּיהּ לְמִנְא, וְדְבִקְיָה לְקוּמְץ בְּאַרְעֵיתֶיהּ דְּמִנְא, מַהוּ - הפך את הכלי ודיבק את הקומץ בקרקעית הכלי, מה דינו, (יש מפרשים שדיבקו בתוך הכלי, אלא שהכלי היה הפוך. ויש מפרשים שמאחורי הכלי יש בית קיבול ושם דיבקו).

הגמרא מבארת את צדדי הספק: **הִנְחָה בְּתוֹכוֹ בְּעֵינָן, וְהָא אֵיכָא** - צריך להניח את הקומץ בכלי, וזה יש.

או דילמא הִנְחָה כְּתִקְנֵהוּ בְּעֵינָן, וְלֵיכָא - או שמא צריך הנחה כדרכה, וזה אין.

הגמרא לא פושטת את הספק ונשאר בתיקו.

ספק יב: מלא חפניו מחוקות או גדושת

בְּעֵי רַב פֶּפְאָה מְלֵא חֲפְנֵיו שְׁאֲמָרוֹ, מְחֻקוֹת או גְּדוּשׁוֹת.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב אֲשֵׁי: תָא שְׁמַע, מְלֵא חֲפְנֵיו שְׁאֲמָרוֹ, לֹא מְחֻקוֹת, וְלֹא גְּדוּשׁוֹת, אֶלְא טְפוֹפוֹת - הקטורת 'צפה', כלומר: בולטת מעט בגובה מעל ידיו.

הקדמה לספק יג: דם הבהמה צריך לקבל מהבהמה לתוך כלי. ואם הדם נשפך על הארץ לפני שהתקבל בכלי, הרי הוא פסול

הֲנֵן הֵתֵם, נִשְׁפָּךְ הַדָּם עַל הָרֶצֶפָה, וְלֹא נִתְקַבַּל בְּכֵלִי, וְאֶסְפוּ, פְּסוּל, הֵיזְתּוּ וְצָרִיךְ לְקַבֵּל אֶת הַדָּם מִהִבְהֵמָה לְכֵלִי שֶׁרָת.

נשפך מן הכלי על הרצפה, ואספו, כשר, היות והדם התקבל בתחילה בכלי שרת.

מבררת הגמרא: **מִנְא הֲנֵי מִיֵּלֵי** - מנין אלו הדברים שצריך שהדם התקבל מצואר הבהמה לכלי שרת.

הגמרא מביאה ברייתא בה מבואר מקור דין זה: **תנו רבנן, 'ולקח מדם הפר', מדם הנפש - דם קילוח שהנפש יוצאה בו, ולא מדם העור, ולא מדם התמצית - דם המתמזה ויוצא לאחר הקילוח ואין הנפש תלויה בו.**

'מדם הפר', דורשים כאילו כתוב 'דם מהפר' יקבלנו, והיינו שצריך לקבל את הדם בכלי ישירות מהפר,

דאי סלקא דעתך מדם הפר - שאם עולה על דעתך לדרש את תיבות אלו כפי שהם כתובים 'מדם הפר', הרי משמע 'מדם', ונאפילו אם מקבל רק 'מדם', כלומר: מקצת דם, די בזה,

והאמר רב יהודה: המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר, שנאמר 'ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח', וכיון שמפורש שצריך לקבל את כל הדם, אי אפשר לומר שהפסוק אומר שדי בקבלת חלק מהדם.

אלא שמע מינה, מאי 'מדם הפר', דם מהפר יקבלנו, שאת המ' של תיבת 'מדם', מעבירים לתיבת הפר', כאילו כתוב 'דם מהפר', ומכאן לומדים שצריך לקבל את הדם ישירות מהפר,

וקסבר גורעין אות מתיבה זו, ומוסיפין על תיבה זו, ודורשין.

ספק יג: נתפזר הקטורת ממלא חפניו, האם יכול לאוספו

לאחר שביארה הגמרא לגבי דם שהוא צריך להתקבל מצואר הבהמה, מסתפקת הגמרא בעניין זה לגבי הקטורת: **בעי רב פפא, נתפזר הקטורת ממלא חפניו מהו,**

ידו כצואר בהמה דמי, ופסולה, שהקטורת צריכה להתקבל מידיו לתוך כלי שרת.

או דילמא ככלי שרת דמי, ולא פסולה - או שמא ידיו נחשבים ככלי שרת, ובעצם הימצאות הקטורת במלא חפניו של הכהן גדול הרי היא כבר בכלי שרת, ואם היא נשפכה על הארץ מידיו כשרה.

הגמרא לא פושטת את הספק ונשארת בתיקו.

ספק יד: מחשבת פיגול בחפינת הקטורת

בעי רב פפא, הישב בחפינת קטורת [על מנת להקטירה למחר] מהו,

הגמרא מבארת את צדדי הספק: **מי אמרינן יליף 'מלא' 'מלא' ממנחה, מה התם מהניא בה מחשבה - כמו ששם במנחה מחשבת פיגול מועילה לפסול את המנחה, הלא נמי מהניא בה מחשבה כאן גם לגבי קטורת מועילה בה מחשבת פיגול לפסול את הקטורת. או לא - או שלא לומדים לענין זה את הגזירה שוה.**

פשיטת הספק: מחשבת פיגול מועילה לפסול את הקטורת, ק"ו מכך שיש בקטורת פסול לינה

אמר ליה רב שימי בר אשי לרב פפא: תא שמע, הוסיף רבי עקיבא, (הקומץ), והקטורת, והלבונה, והגחלים, שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן - שזו היא מחומרות קדשים: שהכלי מצרף כל מה שבתוכו להיות כאלו נגע בכולו.

קא סלקא דעתך מדפסל טבול יום - עולה על דעתך שכמו שטבול יום שנגע במקצת פסל

את הכל כיון שיש כאן קדושת הגוף, וממילא פסלה נמי לינה - גם לינה (שלא הקטירו במשך כל הלילה) תפסלו, ומדלינה פסלה, פסלה נמי מחשבה - מחשבת לינה כשחישב להקטירה למחר.

ספק טו: מחשבת פיגול בחתית גחלים

בְּעֵי רַב פָּפָא, [עמוד ב] חֵיִשֵׁב בְּחַתִּית גַּחְלִים [מחשבת פיגול, להקטיר את הקטורת למחרת], מֵהוּ - מֵהַ הַדִּין הָאֵם הַקְטוֹרֶת נִפְסַלֶת בַּכֶּךְ.

הגמרא מבארת את צדדי הספק: מְכַשְׁרֵי מִצְוָה פְּמִצְוָה דָּמוּ [והווי ליה כמחשב בעבודה], או לא.

הגמרא לא פושטת את הספק ונשארת בתיקו

ספק טז: הולכה בשמאל

בְּעוּ מִיָּנִיָּה מֵרַב שֵׁשֶׁת, הוֹלְכָה בְּשִׂמְאֵל מֵהוּ - הוֹלַכְתָּ הַדָּם הָאֵם הִיא כִּשְׂרָה בְּשִׂמְאֵל, [לגבי קבלה וזריקה אין ספק, כיון שכתוב בהם 'כהונה', והכלל הוא שדבר שכתוב בו 'כהונה' צריך להיות דוקא בימין, אבל הולכה שלא כתוב בה במפורש 'כהונה', אלא לומדים ממקור אחר שהיא נחשבת 'עבודה', שמה כשרה בשמאל].

רב ששת מוכיח מנטילת הכף בשמאל שהולכה בשמאל כשירה

אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: תְּנִיתוּהָ, נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ, וְאֵת הַכֶּף בְּשִׂמְאֵלוֹ, הִרִי מוֹכֵחַ שֶׁהוֹלְכָה כִּשְׂרָה בְּשִׂמְאֵל.

שואלת הגמרא: וְנִפְשׁוּט לְהוּ מֵהָא דְתַנְנָן, הֲרַגְלָ שֶׁל יָמִין בְּשִׂמְאֵל - מי שזכה להעלות לכבש את הראש והרגל של הקרבן, מקבל את הראש בימינו, ואת רגל הימנית של התמיד בשמאלו, וְבֵית עוֹרָה לְחוּץ - ומקום החתך לפנים, כלפי כהן, וכן נאה. הרי מפורש אף בגוף הקרבן (ולא רק בכף) שיכול להוליך השמאל

עונה הגמרא: אִי מֵהֶתֵּם, הִנֵּה אָמִינָא הִנֵּי מִלֵּי הוֹלְכָה הוֹלַכְתָּ אַבְרָיִם, דְּלָא מְעַכְבָּא כְּפָרָה שֶׁאֵין כְּפָרָה אֵלָא בְּדָם, וְהוּא עֲצָמוֹ שֶׁלָּא הוֹקְטָרוֹ אַבְרָיו - כשר, אָבָל הוֹלְכָה דְּמְעַכְבָּא כְּפָרָה לָא - אבל הולכת דם דדם מעכב כפרה הוא אימא לא נתכשר בשמאל, קְמַשְׁמַע לָן.

שאלה על רב ששת: הרי שנינו בכרייתא שהולכה בשמאל פסולה

(דף טז) מִיָּתִיבִי, זָר, וְאֹנָן, שִׁיכּוֹר, וּבַעַל מוֹם, בְּקַבְלָה וּבַהוֹלְכָה וּבְזִרְיָקָה, פְּסוּל - ולומדים מפסוק שהם 'מחללים את העבודה'. וְכֵן יוֹשֵׁב, שְׁצָרִיךְ 'לַעֲמוּד לְשֶׁרֶת', וְכֵן שְׂמָאֵל, פְּסוּל, הִרִי מִפּוֹרֶשׁ שֶׁהוֹלְכָה בְּשִׂמְאֵל פְּסוּלָה.

הגמרא לא מיישבת קושיא זו ונשארת בתיובתא.

שאלה: הרי רב ששת עצמו שאל שאלה זו

שואלת הגמרא: וְהָא רַב שֵׁשֶׁת הוּא דְּאוֹתְבָה - רב ששת עצמו שאל שאלה זו מהמשנה

הנ"ל, וכיצד הוא אומר שהולכה בשמאל כשרה, דאמר ליה רב ששת לאמוריה דרב חסדא - רב ששת אמר למי שהיה מתרגם (משמיע בקול לציבור) דבריו של רב חסדא, בעי מיניה מרב חסדא הולכה בזר מהו.

אמר ליה רב חסדא: פשיה, ומקרא מסייעני וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלויים מפשיטיים'. משמע שהכהנים קיבלו את הדם מיד הלויים (שכתוב 'מידם' והיינו מיד הלויים ששחטו את הקרבנות כמבואר בפסוק שם), והכהנים זרקוהו על המזבח, ומוכח שהולכה כשירה בזר

ומותיב רב ששת על דברים אלו מהברייתא ששנינו בה: זר, ואונן, שיכור, ובעל מום, בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול, וכן יושב, וכן שמאל פסול. הרי שרב ששת שמע ברייתא זו ואיך אמר שהולכה בשמאל כשירה כנגד ברייתא זו.

תשובה: אחרי שרב ששת שמע ברייתא זו הקשה ממנה על רב חסדא

עונה הגמרא: בתר דשמעה - אחרי ששמע רב ששת ברייתא זו, שהקשו ממנה על שיטתו, הדר אותה - חזר הוא והקשה ממנה על רב חסדא.

שואלת הגמרא: והא רב חסדא קרא קאמר - והרי רב חסדא אמר פסוק כמקור לדבריו, וכיצד הברייתא אומרת שהולכה בזר פסולה כנגד הפסוק.

עונה הגמרא: דעבוד מעשה איצטבא - את הפסוק אפשר ליישב שהלויים לא הוליכו את הדם, אלא הכהנים הניחו את הדם על הלויים, ואחר כך הכהנים לקחו את הדם וזרקוהו על המזבח, נמצא שהלויים היו כאן רק כאיצטבא [עמוד מאבן וכדומה] להניח עליהם את הדם, ולא השתתפו בעבודה.

יום ראשון יט סיון תשפ"א

יומא דף מט

מיתבי, זר, ואונן, שיכור, ובעל מום, בקבלה ובהולכה ובזריקה, פסול, וכן יושב, וכן שמאל, פסול, תיבתא. והא רב ששת הוא דאותבה דאמר ליה רב ששת לאמוריה דרב חסדא בעי מיניה מרב חסדא הולכה בזר מהו אמר ליה כשיירה ומקרא מסייעני וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלויים מפשיטים. ומותיב רב ששת, זר ואונן שיכור ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל פסול. בתר דשמעה הדר אותבה והא רב חסדא קרא קאמר דעבוד מעשה איצטבא. [התבאר בדף הקודם].

ספק יז: חפן חבירו ונתן לתוך חפניו

בעי רב פפא, חפן חבירו, ונתן לתוך חפניו, מהו,

הגמרא מבארת את צדדי הספק: 'מלא חפניו' בעינן, והא איכא - צריך מלא חפני הכהן [גדול], וזה יש, שהרי מלא חפניו מלאות קטורת והוא נותנם לכף.

או דילמא - או שמא, 'ולקח והביא' בעינן - צריך שגם לקיחת הקטורת תהיה בחפני הכהן, שכתוב 'ולקח מלא המחטה גחלי אש וכו' ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת', והא ליכא - וזה אין, שהרי לא לקח את הקטורת בחפניו, אלא חבירו לקח את הקטורת.

הגמרא לא פושטת את הספק, ונשארת בתיקו.

ספק יח: חפן הכהן גדול ומת, האם הכהן גדול שמשמש תחתיו יכול להיכנס עם הקטורת שבכף מחפנית הראשון

בעי רבי יהושע בן לוי, חפן [הכהן גדול] ומת, מהו שיכנס אחר בחפינתו - כהן המשמש תחתיו, מהו שיכנס לקודש הקדשים עם הקטורת שהכהן גדול הראשון נתן לכף.

רב חנינא אומר שגם הוא הסתפק כספק זה, וזכה לכוון לספיקו של רבי יהושע בן לוי שהיה מן הראשונים

אמר רבי חנינא לתלמידים: בא וראה שאלת הראשונים - בא וראה שהדור האחרון זוכה להתחכם כדורות הראשונים, שגם אני גם שאלתי שאלה זו, וזכיתי לכוון בזה לשאלת רבי יהושע בן לוי שהיה מן הראשונים.

שאלה: הרי במאמר אחר משמע שרבי חנינא היה מבוגר מרבי יהושע בן לוי

שואלת הגמרא: למימרא דרבי יהושע בן לוי קשיש - וכי רבי חנינא בא לומר שרבי יהושע בן לוי היה מבוגר ממנו, והאמר רבי יהושע בן לוי: לי התיר רבי חנינא לשתות שחליים [מין צמח ששוחקים אותו ושותים את מימיו והוא מועיל לרפואה] בשבת, וכיון שרבי יהושע

בן לוי קורא לרבי חנינא 'רבי' מוכח שרבי חנינא היה גדול ממנו, שלא היה דרך הזקנים לומר על הבחורים 'רבי'.

[שאלה על המאמר הנ"ל: הרי 'שחליים' הוא מאכל בריאים]

הגמרא מעירה על הדברים: מה צריך לומר שרבי חנינא התיר לשתות, והרי פשיטא - הדבר פשוט שמותר לשתות שחליים, דתנן כל האוכלין אוכל אדם לרפואה, וכל המשקין שותה, שכל דבר שהוא מאכל ומשקה שדרך בריאים לשתותו, גם אם שותים אותו לרפואה, אין בזה איסור, כיון שלא אסרו חכמים אכילת ושתיית מאכלים ומשקאות שדרך אנשים בריאים לאכול ולשתות.

[תשובה: רבי חנינא התיר לשחוק שחליים בשבת]

אלא כך אמר רבי יהושע בן לוי, לי התיר רבי חנינא לשחוק ולשתות שחליים בשבת,

[דחיית התשובה: אם מדובר שיש סכנה, הרי הוא פיקוח נפש ובודאי מותר. ואם אינו סכנה, אסור]

שואלת הגמרא: היכי דמי - כיצד מדובר, אי דאיכא סכנתא, משרא שרי - אם מדובר בחולה שיש בו סכנה, ודאי מותר גם לשחוק בשבת, ואף שיש בזה איסור דאורייתא של מלאכת טוחן, מכל מקום הדבר מותר במקום פיקוח נפש. ואי דליכא סכנתא, מיסר אסור - ואם מדובר שאין סכנה, הרי ודאי שאסור לשחוק בשבת.

[תשובה חדשה: מדובר שיש סכנה, והשאלה היתה אם הוא מרפא]

עונה הגמרא: לעולם דאיכא סכנתא - מדובר באופן שיש סכנה, והכי קא מבעיא ליה - וכך היה ספיקו של רבי יהושע: מי מסיא דניחול עלייהו שפתא - האם שחליים מרפאים, ויש לחלל שבת לצורך ריפוי בהם, או לא מסיא - או שאינם מרפאים, ולא ניחול עלייהו שפתא - ולא נחלל עליהם שבת.

שואלת הגמרא: ומאי שנא רבי חנינא - ומה שונה רבי חנינא, למה שאל זאת רבי יהושע בן לוי דוקא את רבי חנינא.

עונה הגמרא: משום דבקי ברפואות הוא, דאמר רבי חנינא: מעולם לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה ותיחא.

שואלת הגמרא: והא קא תזינן דחיי - והרי ראינו שיש אנשים שקיבלו מכה מפרידה זו, ונשאר לחיות.

עונה הגמרא: אימא ותיית - תאמר, שכך אמר רבי חנינא, 'מעולם לא שאלני אדם על מכת פרידה זו והמכה התרפאה'.

שואלת הגמרא: והא קא תזינן דמיתסי - והרי ראינו שמתרפאים ממכה זו.

עונה הגמרא: בסומקין אינהו ותיזינן ריש כרעיהו קאמרינן - מה שאמרנו הוא בפרידות שהם אדומות, ורגליהם לבנות.

[הגמרא חוזרת לשאלה: הרי מבואר במאמר זה שרבי חנינא היה מבוגר מדבי יהושע בן לוי]

מכל מקום שמע מינה דרבי חנינא קשיש, ור' יהושע בן לוי לא הוה קשיש, מדקרי ליה רבי,

דקאמר לי התיר ר' חנינא, ולא היה דרך הזקנים לומר על הבחורים רבי, אלא לי התיר חנינא היה אומר, כלומר לי אמר חנינא שהיא רפואה,

הצעת תשובה: רבי חנינא אמר להיפך, שאלתם של אחרונים (רבי יהושע בן לוי) כשאלת הראשונים (שאכן רבי חנינא היה מבוגר מרבי יהושע בן לוי

עונה הגמרא: **אָלָא הָכִי קָאָמַר** - אלא כך אמר רבי חנינא לתלמידיו, **שְׁאַלְתֶּן** של אחרונים **כְּשֶׁאִילָה שְׁל רֵאשׁוּנִים** - כשאלתי, שאני מן הראשונים, שאף אני הייתי מתקשה בעניין זה.

דחיית התשובה: וכי אפשר לומר שרבי חנינא הסתפק בספק זה, והרי רבי חנינא אמר שכהן גדול שמת – צריך לשחוט פר מחדש, והחפינה צריכה להיות אחרי שחיטת הפר

שואלת הגמרא: **וּמַי אָמַר רַבִּי חֲנִינְא הָכִי** - וכי רבי חנינא הסתפק אם כהן אחר יכול להיכנס עם קטורת שכהן אחר חפן,

וְהָאָמַר רַבִּי חֲנִינְא: 'בְּפַר', וְלֹא בְדָמוֹ שְׁל פֶּר, שאם שחט הכהן גדול פרו ומת, אין הכהן המשמש תחתיו נכנס באותו דם לפנים, אלא צריך להביא פר אחר ולשחוט,

וְאָמַר רַבִּי חֲנִינְא, קְטוּרַת שְׁחִפְנָה קוֹדֵם שְׁחִיטַת הַפֶּר, לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם, שכן סדר העבודות, וממילא כיון שצריך לשחוט את הפר מחדש, צריך לעשות חפינה מחדש, שאם יכנס בחפינתו של ראשון נמצאת חפינה זו קודם לשחיטת הפר.

תשובה חדשה: רבי חנינא אמר שרבי יהושע בן לוי סובר כהראשונים שחולקים עליו וסוברים שכהן גדול שמת אינו צריך לשחוט פר מחדש

עונה הגמרא: **הָכִי קָאָמַר, מְדָקָא מִיבְעִיָא לִיהָ הָא** - מכך שרבי יהושע בן לוי הסתפק בדבר זה, **מְכַלְל דְקָסְבַר 'בְּפַר', וְאָפִילוֹ בְדָמוֹ שְׁל פֶּר** - שאין צריך להביא פר אחר, ועל זה אמר רבי חנינא: **לְמַאי דְסָבִירָא לִיהָ, שְׁאִילְתוּ כְּשֶׁאִילַת הָרֵאשׁוּנִים** - שהראשונים שנחלקו עלי בפר ואפילו בדמו של פר, אף להן נשאל שאילה זו.

פשיטת הספק (ספק יח): אם הכהן גדול חוזר וחופן לפני כניסתו לקודש הקדשים, אזי כהן שמת יכול השני להיכנס בחפניתו, כיון שהוא חוזר וחופן בכניסתו לקודש הקדשים

מבררת הגמרא: **מַאי הָוֵי עֲלָה** - מה נהיה בספק זה, כלומר מה נפשט בספק זה (חפן ומת, מהו שיכנס אחר בחפינתו).

אָמַר רַב פֶּפָּא: אֵי חוֹפֵן חוֹזֵר וְחוֹפֵן - אם נפשט ספק אחר שהסתפקנו בו, ואנו אומרים שהכהן גדול חוזר וחופן בכניסתו לקודש הקדשים, אם כן אם מת הכהן גדול, **תְּבִירוּ** [הכהן שמשמש תחתיו] **נִכְנָס בְּחִפְנֵיתוֹ, דְּהָא מְקַיְמָא חִפְנֵיהָ** - שהרי הוא מקיים את מצות החפינה כשיחפון בכניסתו לקודש הקדשים,

אולם **אֵי אֵין חוֹפֵן וְחוֹזֵר וְחוֹפֵן** - אם הכהן גדול אינו חוזר וחופן בכניסתו לקודש הקדשים, **תְּבִיעֵי לָךְ** - אזי יש להסתפק בכהן שמת אם האחר נכנס בחפינתו.

פשיטה אחרת לספק: אם הכהן גדול חוזר וחופן בכניסתו לקודש הקדשים, אזי כהן שמת אין השני יכול השני להיכנס בחפינתו, כיון שאין חפניהם שוות ובודאי יחזיר פחות או יותר משיעור 'מלא חפניו'

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע דרב פפא: אדרבה, אי חופן וחוזר וחופן, לא יכנס אחר בחפינתו, שהרי אי אפשר שלא יחסר ושללא יותיר, שודאי חפניו של ראשון אינם שוין ממש לחפניו של שני, ואם ידיו של הראשון קטנות יותר הרי השני לא יכנס במלא חפניו, ואם ידיו של הראשון גדולות יותר, הרי לא יכנס בכל המלא חפניו, ואי אין חופן חוזר וחופן, תיבעי לך.

הספק שהסתפקו אם חוזר וחופן

דאיבעיא להו, חופן חוזר וחופן או לא - כאשר הכהן גדול נכנס לקודש הקדשים האם הוא צריך לחזור ולעשות חפינה, ששופך את הקטורת מהכף לתוך ידיו, ואזי מניחם על הגחלים. או ששופך את הקטורת מהכף על הגחלים ולא עושה שוב חפינה.

הצעת רביה שחוזר וחופן: מלשון המשנה 'וכך היתה מידתה' משמע שכך היה מידת הקטורת כאשר היה חוזר וחופן בקודש הקדשים

תא שמע, שנינו במשנה: כף היתה מידתה, מאי לאו - והרי לכאורה כונת המשנה לומר: כשם שמדיתה מבחוץ מלא חפניו, כך מדיתה מבפנים, ומשמע שצריך לחזור ולחפון את הקטורת בקודש הקדשים.

דחיית הראיה: אפשר לומר שהמשנה באה לומר שיכול לעשות כלי לשער מלא חפניו, או שהמשנה באה לומר שכך היתה מידתה מלא חפניו לא פחות ולא יותר

הגמרא דוחה את הראיה. לא - אין זה מוכח שזו כונת המשנה, דילמא - שמא באה המשנה לומר: שאם רצה לעשות מדה - כלי שיש בו שיעור מלא חפניו עושה.

אי נמי - או גם אפשר לומר שהמשנה באה לומר: שלא יחסר ושללא יותיר משיעור מלא חפניו.

ראיה שחופן וחוזר וחופן: יש ברייתא מפורשת כיצד חוזר וחופן בקודש הקדשים

תא שמע, [עמוד ב] כיצד הוא עושה - חפינה שניה שבפנים מהכף אל תוך חפניו.

לאחר שהניח את המחטה עם הגחלים בארץ, אויז את [ראש] הַבְּזָה (הכף שבו הקטורת) בראש אַצְבְּעוֹתָיו, מצמיד את זרועות ידיו זו לזו, עליהם מניח את הידית של הכף, וקצה הכף על ראשי אצבעותיו,

ויש אומרים שאוחז את הכף בשיניו,

ומעלה בגודלו עד שמגיע לבין מרפקיו, (והוא מחזיקו במרפקים), וקצה הכף על כף ידו. עד שמגיע ראש הידית לבין מרפקיו, (והוא מחזיקו במרפקים), וקצה הכף על כף ידו.

וחוזר ומחזירה [את הקטורת] לתוך חפניו,

וְצוּבְרָה - אוסף את הקטורת בערימה, כְּדֵי שְׂיֵהָא עֲשֵׂנָה שׁוֹהָה לְבוֹא, שכאשר הקטורת בערימה העשן מתעכב עד שהאש נתפסת בכל הערימה,

וַיֵּשׁ אֲמָרִים מְפֻזָּרָה - מפזר את הקטורת שלא יהיה בערימה צבורה, כְּדֵי שְׂיֵהָא עֲשֵׂנָה מְמַהֶרֶת לְבוֹא.

וְזוֹ [חפינת הקטורת בקודש הקדשים], הִיא עֲבוּדָה קָשָׁה שְׁבַמְקָדָשׁ,

שואלת הגמרא: זו היא ותו לא, וְהָא אִיכָא מְלִיקָה, וְהָא אִיכָא קְמִיצָה, שגם עליהם נאמר שהם עבודות קשות במקדש.

עונה הגמרא: אֵלָּא זוּ הִיא עֲבוּדָה קָשָׁה מְעַבּוּדוֹת קָשׁוֹת שְׁבַמְקָדָשׁ,

הרי מפורש בבבלייתא זו שחוזר וחופן בקודש הקדשים. שְׁמַע מִינָהּ חוֹפֵן וְחוֹזֵר וְחוֹפֵן, שְׁמַע מִינָהּ.

ספק יט: כהן גדול שמת לאחר שחיטת הפר, וכהן אחר נכנס תחתיו, האם הוא צריך לשחוט פר חדש, או שהוא יכול לעבוד בדם של הפר הראשון

אִיבְעִיָא לְהוּ, שְׁחַט הַכֹּהֵן גָּדוֹל אֶת פְּרוֹ, וַיָּמָת, מָה הוּא שְׂיִכְנַס אַחֵר [הכהן גדול שנכנס תחתיו] בְּדָמוֹ - בדם של הפר ששחט הכהן גדול הראשון,

הגמרא מבארת את צדדי הספק: מִי אֲמָרִינָן - האם אנו אומרים שמה שנאמר 'בזאת יבא אהרן אל הקודש בְּפָר', היינו: וְאֶפִּילוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פָּר. או דִּילְמָא - או שמא הכהן גדול צריך לבוא דוקא 'בְּפָר' חַי, וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פָּר.

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בדִּין זה: רַבִּי חֲנִינְיָ אָמַר: 'בְּפָר', וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פָּר.

וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: 'בְּפָר', וְאֶפִּילוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פָּר.

רַבִּי אֲמִי אָמַר: 'בְּפָר', וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פָּר

רַבִּי יִצְחָק אָמַר: 'בְּפָר', וְאֶפִּילוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פָּר, והכהן מקיים בזה את ציווי התורה 'בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר', שגם 'דמו של הפר' נקרא פר.

שאלה א' על הסוכרים שדמו של פר נקרא 'פר': אם כן מדוע קרבן פסח לאחר שחיטה כבר אינו נקרא 'שה' ואי אפשר להימנות עליו לאחר שחיטה

אִיתִיבִיהּ רַבִּי אֲמִי לְרַבִּי יִצְחָק נִפְחָא [הסובר שהשני יכול לזרוק את 'דמו' של הפר שהראשון שחט]: נִמְנִינֵן - אפשר להימנות על קרבן הפסח, וּמִוִּשְׁכִּינֵי דִידֵהּן מְמַנּוּ - ואפשר לבטל את המינוי, עַד שְׂיִשְׁחֹט - עד ששוחטים את הפסח. ולומדים זאת ממה שנאמר 'ואם ימעט הבית מהיות משה וכו' במכסת נפשות תכוסו על השה', שכל עוד השה לא נשחט הוא קרוי 'שה' ואפשר להיצטרף ל'מכסת הנפשות' המנויים עליו.

הגמרא מבארת את השאלה: וְאִם אֵיתָא - ואם נכון הדבר שגם פר לאחר שחיטה נקרא 'פר', עַד שְׂיִזְרוֹק מִיבְעִי לֵיהּ - היה למשנה לומר 'נמנים על הפסח עד שיזרק דמו', שכל עוד לא נזרק הדם, הרי הוא בכלל 'שה' ועדיין אפשר להימנות עליו.

תשובה: לגבי קרבן פסח יש מיעוט מיוחד שאפשר להימנות רק כאשר השה חי

עונה הגמרא: שְׁנֵי הָתָם - שונה שם לגבי קרבן פסח, דְּקָתִיב 'ואם ימעט הבית מהיות מְשָׁה' - אם רצו המנויים להימעט ולמשוך את ידיהם, יכולים לעשות זאת רק 'מהיות משה', כלומר: מְחִיטָה דְּשָׁה - בעוד שהווייתו של השה קיימת, שעדיין לא שחטוהו אפשר להימנות או לבטל את המינוי, ולא לאחר ששחטוהו.

שאלה ב' על הסוכרים שדמו של פר נקרא 'פר': אם כן לגבי פדיון 'פטר חמור' מכואר שאין פודין בשה שחוט, כי אינו נקרא 'שה'

מְתִיב מִרְ זֹטְרָא, שנינו במשנה: וְאִין פּוּדִין [פטר חמור] לֹא בְעֵגֶל, וְלֹא בְחֵיה, וְלֹא בְשָׁחֻטָּה, שכתוב 'תפדה בשה', ולאחר שחיטה אינו קרוי 'שה', וְלֹא בְטְרִיפָה, וְלֹא בְכֻלָּאִים [כגון ולד מכבש ועז], וְלֹא בְכוּזִי, אֶלָּא בְשָׁה, הרי מוכח ש'שה' שחוט אינו בכלל שה.

תשובה: בפטר חמור יש לימוד מיוחד מקרבן פסח, שרק שה שאינו שחוט בכלל שה

עונה הגמרא: שְׁאֵנִי הָתָם - שונה שם, דְּיָלִיף [שלומדים] 'שָׁה' 'שָׁה' מִפְּסַח.

שואלת הגמרא: אִי מָה לְהֵלֶן - אם לומדים פטור חמור מפסח, מה בפסח, הקרבן פסח הוא דוקא זָכָר, תָּם (ללא מום), וּבֶן שָׁנָה. אָף כָּאֵן בְּפִטְר חֲמוֹר, יוכלו לפדות רק בשה או עז זָכָר, תָּם, וּבֶן שָׁנָה.

עונה הגמרא: תְּלִמּוּד לֹמַר 'תְּפָדָה' 'תְּפָדָה', רִיבָה, נאמר בפסוק שם ב' פעמים תיבת 'תפדה' לרבות שאפשר לפדות גם באלו.

שואלת הגמרא: אִי 'תְּפָדָה' 'תְּפָדָה' רִיבָה, אֶפִּילוּ כּוּלְהוּ נְמִי - אם יש ריבוי שאפשר לפדות אפילו באלו (נקיבה, בעל מום, ושאינו בן שנה), נרבה שאפשר לפדות גם בכולם, ואף בשחוטת טריפה וכלאים, ואף שאינם 'שה' גמור.

עונה הגמרא: אֵם כֵּן 'שָׁה' מֵאִי אֶהְיִי לִיה - אם נרבה כל דבר, מה הועיל הלימוד מ'שה'.

יום שני כ סיון תשפ"א

יומא דף נ

שאלה א' על הסוכרים שדמו של פר אינו נקרא 'פר': אם כן למה התורה קוראת לפר שחוט 'פר'?

איתיהיב רבי יצחק נפחא לרבי אמי, נאמר בפסוק [בעניין פר כהן משיח] 'ושחט את הפר', והוציא את כל הפך אל מחוץ למחנה, הרי שאף לאחר שחיטה ה'פר' נקרא 'פר'.

תשובה: כוונת הפסוק לומר: שהיה נקרא 'פר' קודם שחיטה

עונה הגמרא: אין כוונת הפסוק לומר שכעת הוא נקרא 'פר', אלא הפסוק אומר ש'יוציא את כולו' - שיוציא את כל מה שנשאר מהפר, שקודם שחיטה הוא היה נקרא 'פר', ומה שנשאר ממנו יוציא לשריפה.

שאלה ב' על הסוכרים שדמו של פר אינו נקרא 'פר': אם כן למה התורה קוראת לפר שחוט 'פר'?

עוד שאל רב יצחק נפחא את רב אמי: הרי נאמר לגבי פר ושעיר של יום הכפורים לאחר שחיטתם ומתן דם: 'ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת', הרי שאף לאחר שחיטה הם נקראים 'פר' ושעיר'.

תשובה: כאשר כל חלקי הפר קיימים, לכולי עלמא הוא נקרא 'פר' גם לאחר שחיטה

אמר רב פפא: בעור, ובשר, ופרש - כאשר עור הפר, בשרו, ופרשו (מעיו) כולם קיימים יחד, דכולי עלמא לא פליגי - כולם מודים ולא נחלקו, שעדיין הוא נקרא 'פר'. ולכן התורה קוראת לפר ושעיר לאחר שחיטה פר ושעיר, כיון שהעור הבשר והפרש קיימים שם.

כי פליגי - ומה שנחלקו: בדם - כאשר רק דם הפר נמצא בפני עצמו, מר [רבי יצחק נפחא] סבר: דם איקרי פר. ומר [רבי אמי] סבר: דם לא איקרי פר.

ראיה שדם נקרא פר: התורה אומרת 'בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר' והרי אינו נכנס אלא 'בדם'

אמר רב אשי: מסתברא כמאן דאמר דם איקרי 'פר',

דכתיב 'בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר בן בקר', אטו בקרניה מעייל ליה - וכי הכהן מכניס את הפר בקרניו, והרי אינו נכנס לקודש אלא בדמו - עם דמו של הפר, וקרי ליה - והתורה קוראת לו 'פר'.

מי שסובר שדם אינו נקרא פר, יבאר שהפסוק אינו מדבר על כניסתו של אהרן לקודש הקדשים עם הדם, אלא שבמה שמביא פר לעזרה ועושה את עבודותיו מוכשר בזה לבוא אל הקודש

ואידך - והשני, מי שחולק וסובר שדם אינו נקרא פר, יבאר שאין זו ראיה, שכך אומר הפסוק: במה הוכשר אהרן לבא אל הקודש - מה יעשה הכהן כדי שיהא רשאי ליכנס לקודש, בפר בן בקר לחטאת - יביא פר חי לעזרה, ויעשה את העבודות שבענינו.

שאלה: אם הכהן גדול מת לאחר שחיטת פרו הרי זו חטאת שמתו בעליה, וחטאת שמתה בעליה הולכת למיתה, וכיצד הכהן שמשמש תחת הכהן גדול הראשון יכול לעשות את העבודה בדם פר זה

שואלת הגמרא: ותיפוק ליה דחטאת שמתו בעליה היא - ותוציא ותלמד דין זה שכהן גדול שמת אין הכהן שנכנס תחתיו יכול לזרוק את דם פרו של הראשון, שהרי הכהן גדול הוא בעל הקרבן, וכיון שהוא מת הרי זו 'חטאת שמתו בעליה', וחטאת שמתו בעליה למיתה אֶזְלָא - וחטאת שמתו בעליה הולכת למיתה (סוגרים אותה בחדר עד שמתה שם) ואינה קריבה.

תשובה פר כהן גדול הוא חטאת ציבור 'חטאת ציבור אינה מתה'

אמר ליה רבין בר רב אדא לרבא: אמרי תלמידיך - תלמידך אומרים: אמר רב עמרם: חטאת צבור היא - הואיל והפר בא על לכפר על חטאות הכהן ועל חטאות שאר הכהנים, הרי זה נקרא 'קרבן ציבור, וְלֹא לְמִיתָה אֶזְלָא' - וחטאת ציבור שמתה אינה הולכת למיתה אלא היא קריבה.

הוכחה שהפר של הכהן גדול נחשב 'חטאת ציבור'

דתנן - ששנינו במשנה בתמורה, דעת תנא קמא שרק קרבן ציבור דוחה שבת וטומאה, ועל כך אמר לו רבי מאיר (לתנא קמא): וְהֵלֵא פֶרִים הַכֹּפָרִים, וְחִבִּיתִי כֶהֱן גְדוֹל, וּפְסָח, דְקָרְבָן יָחִיד הוּא, וְדוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת וְאֶת הַטּוּמְאָה,

לאו מפלל דאיכא למאן דאמר דציבור - מתוך דברי רבי מאיר משמע שלשיטת תנא קמא שרק קרבנות ציבור דוחים שבת וטומאה, מוכרחים לבאר שהוא סובר שפר יום הכפורים (וחביתי כהן גדול ופסח) הם קרבנות ציבור.

	קרבן ציבור	קרבן יחיד	פר יוה"כ, חביתי כהן גדול, ופסח
תנא קמא	דוחה שבת וטומאה	אינו דוחה שבת וטומאה	קרבן ציבור הוא, והוא דוחה שבת וטומאה
רבי מאיר	דוחה שבת וטומאה	דוחה שבת וטומאה	קרבן יחיד והוא דוחה שבת וטומאה

דחיית הראיה: פרו של הכהן גדול לכולי עלמא אינו 'קרבן ציבור', כי לפי ביאור זה נבאר גם בכרייתא שלתנא קמא פר העלם דבר הוא קרבן יחיד ואי אפשר לבאר כך

רבא דוחה את הראיה שאמר לו רבין בר אדא: וְלִטְעֻמִּיךָ [ולשיטתך שכך ביאור המשנה שנחלקו אם קרבנות אלו הם קרבנות ציבור], דְקִתְנִי - מה ששנינו בכרייתא: אמר לו רבי יעקב [לתנא קמא שהובא לעיל שסובר שקרבן ציבור דוחה שבת וטומאה]: וְהֵלֵא פֶרִים הַכֹּפָרִים דְבַר שֶׁל צִבּוּר, וְשִׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְחִגְיָה, דְקָרְבָן צִבּוּר וְאִין דוּחִין לֹא אֶת הַשֶּׁבֶת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה,

וכי נבאר ונאמר: מפלל דאיכא למאן דאמר דייחיד - שמתוך דברי רבי יעקב משמע שלשיטת תנא קמא [שקרבנות ציבור דוחים שבת וטומאה] פר העלם דבר ושעירי עבודה זרה וכו', הם קרבנות יחיד, והרי אי אפשר לומר כך, שהרי ודאי שהם קרבנות ציבור.

	קרבן ציבור	קרבן יחיד	פר העלם דבר של ציבור, ושעירי עבודה זרה וחגיגה
תנא קמא	דוחה שבת וטומאה	אינו דוחה שבת וטומאה	קרבן יחיד ועל כן אינם דוחים (והרי אי אפשר לבאר כך, שהרי ודאי הם קרבן ציבור)
רבי יעקב	מצאנו קרבנות ציבור שאינם דוחים		קרבן ציבור ואינם דוחים

אָלָא לְתַנָּא קָמָא קָא מְהֵדֵר לִיה - אלא כך הוא ביאור הברייתא שרבי יעקב עונה לתנא קמא, דְשִׁמְעִיה דְקָאָמֵר - ששמע שאמר קָרְבָן צְבוּר דּוּחָה אֶת הַשְּׁבֵת וְאֶת הַטּוּמְאָה, וְקָרְבָן יָחִיד אֵינוֹ דּוּחָה לֹא אֶת הַשְּׁבֵת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה,

אָמֵר לוֹ רַבִּי מְאִיר (לתנא קמא): קָרְבָן יָחִיד כְּלָלָא הוּא - וכי כלל הוא שכל קרבן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה, וְהֵלֵא פֶר יוֹם הַכִּפּוּרִים וְחֻבֵּיתֵי כֹהֵן גְּדוֹל וּפְסַח, דְקָרְבָן יָחִיד הוּא, וְדוּחִין אֶת הַשְּׁבֵת וְאֶת הַטּוּמְאָה,

וְאָמֵר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב (לתנא קמא): קָרְבָן צְבוּר כְּלָלָא הוּא - וכי כלל הוא שכל קרבן ציבור דוחה שבת וטומאה, וְהֵלֵא פֶר הָעֵלֶם דְּכָר שֶׁל צְבוּר, וְשִׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְחֻגִיגָה, דְקָרְבָן צְבוּר הוּא, וְאֵין דּוּחִין לֹא אֶת הַשְּׁבֵת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה,

אָלָא נִקּוּט הָאֵי כְּלָלָא בִּידֶךָ - אלא תתפוס כלל זה בידך: כֹּל שְׁזַמְנּוּ קְבוּעַ, דּוּחָה אֶת הַשְּׁבֵת וְאֶת הַטּוּמְאָה אֶפִּילוּ בְיָחִיד. וְכֹל שְׂאִין זְמַנּוּ קְבוּעַ, אֵינוֹ דּוּחָה לֹא אֶת הַשְּׁבֵת וְלֹא אֶת הַטּוּמְאָה וְאֶפִּילוּ בְצְבוּר.

נמצא שאף לדעת תנא קמא פר העלם דבר וכו', הם קרבנות ציבור, ומה שאינם דוחים שב וטומאה, הוא בגלל שאין זמנם קבוע. ופר של יום כיפור גם לדעת תנא קמא הוא קרבן יחיד, ומה שהוא דוחה שבת וטומאה היינו רק בגלל שזמנו קבוע. ולא מצאנו דעה שפר של יום הכיפור הוא קרבן ציבור.

	קרבן ציבור	קרבן יחיד	פר יוה"כ, חביתי כהן גדול, ופסח ע"ז, חגיגה
תנא קמא	דוחה שבת וטומאה	אינו דוחה שבת וטומאה	קרבן יחיד
רבי מאיר		קרבנות יחיד שזמנם קבוע דוחים שבת וטומאה	קרבן יחיד, ודוחים כיון שזמנם קבוע
רבי יעקב	קרבנות ציבור שאין זמנם קבוע, אינם דוחים		קרבן יחיד

שאלה על רבא שסוכר שפר של כהן גדול אינו קרבן ציבור: בכרייתא מבואר שפר של יום הכפורים הוא 'חטאת ציבור'

איתביה אביי, פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו, והפריש אחרים תחתיקן, והקריבם, כולם (הפר והשעיר שנמצאו) ימותו, שהרי חטאת שכיפרו בעליה מתה (מכניסים אותה לחדר עד שמתה שם).

וכן שעירי [שבאו לכפר על חטא] עבודה זרה שאבדו, והפריש אחרים תחתיקן, והקריבם, כולם ימותו, דברי רבי יהודה.

רבי (אליעזר) [אלעזר] ורבי שמעון אומרים: ירעו עד שיתאבדו - ילכו לרעות עד שיהיה בהם מום, וימכרו, ואזי הבהמות יהיו חולין, ודמיהם יהיה קודש, ויפלו דמיהן לנדבה [נדבות ציבור, שמקריבים אותם על המזבח כדי שהוא לא יהיה בטל מקרבנות], והטעם שאין ממיתים אותם, אף שזה חטאת שכיפרו בעליה, מפני שאין חטאת צבור מתה, הרי מפורש בכרייתא שפר של יום הכפורים היא חטאת ציבור.

תשובה: מדובר על פר העלם דבר

אמר ליה רבא: מאי - מה כוונת הברייתא 'פר', פר העלם דבר של צבור, ועליו אמרה הברייתא הוא חטאת ציבור, אבל פר של כהן גדול של יום הכפורים הוא חטאת יחיד.

שואלת הגמרא: והא של יום הכפורים קתני - והרי הברייתא אומר בפירוש פר ושעיר של יום הכפורים.

עונה הגמרא: כי קתני אדשעיר - מה שאמרה הברייתא של יום הכפורים, היינו על השעיר, אבל הפר המדובר בכרייתא הוא פר העלם דבר, והוא קרבן ציבור.

שאלה ב' על רבא שסוכר שפר של כהן גדול אינו קרבן ציבור: בכרייתא מבואר שפר של יום הכפורים הוא 'חטאת ציבור'

שואלת הגמרא: והתניא, פר של יום הכפורים, ושעיר של יום הכפורים, שאבדו, והפריש אחרים תחתיקן, והקריבם, כולם (הפר והשעיר שנמצאו) ימותו, דברי רבי יהודה.

רבי (אליעזר) [אלעזר] ורבי שמעון אומרים: ירעו עד שיתאבדו, וימכרו, ויפלו דמיהן לנדבה, שאין חטאת צבור מתה. הרי מפורש בכרייתא שפר של יום כפור הוא חטאת ציבור.

תשובה: יש לומר בכרייתא שפר של יום הכפורים הוא 'חטאת שותפים'

עונה הגמרא: לא תימא - אל תאמר בכרייתא: שאין חטאת צבור מתה, אלא אימא - אלא תאמר: שאין חטאת השותפין מתה, שהוא מכפר על כל הכהנים, לכן אף שאינו חטאת ציבור, מכל מקום כיון שהוא חטאת השותפים, אינו מת, שדין זה שחטאת שמתו בעליה הולכת למיתה לא נאמרה בחטאת השותפים.

שאלה: אם פר של יום הכפורים נקרא 'חטאת השותפין' הרי גם כן אינו מת, ומה הנפק"מ בכך שקוראים לו חטאת שותפים ולא חטאת ציבור

שואלת הגמרא: ומאי נפקא מינה - מה הנפק"מ אם פר של כהן גדול נקרא חטאת ציבור או חטאת השותפין, הרי רב עמרם אמר שהפר של הכהן גדול שמת אינו הולך למיתה

כי הוא חטאת הציבור, והנה לפי מה שתירצנו שהברייתא אינה קוראת לפר כהן גדול 'חטאת ציבור', אלא 'חטאת השותפים', אם כך הרי גם כן אינה הולכת למיתה, (שהרי בין חטאת ציבור ובין חטאת השותפים, אינה הולכת למיתה).

תשובה: אכן פר של יום כפורים הוא חטאת שותפים, ואף אם הכהן הראשון מת, החטאת אינה מתה והנפקא מינה בכך שהוא חטאת שותפים ולא חטאת ציבור, לעניין פר העלם דבר של ציבור

עונה הגמרא: אכן פר כהן גדול שמת הכהן, אין החטאת הולכת למיתה, כי היא בכלל חטאת השותפין, והנפקא מינה בכך שהיא חטאת שותפים ולא חטאת ציבור, דלא מיייתו פהנים פר קהורא, שכהנים אינם נקראים 'ציבור', ולכן אף שדרך כלל שבת אחד שחטא על פי הוראה מוטעית של בית דין הרי הם מביאים פר, שהם נקראים 'ציבור', שבת הכהנים אינו נחשב 'ציבור'.

שאלה ג' על רבא שסובר שפר של כהן גדול אינו קרבן ציבור: בכרייתא משמע שפר יום כיפור הוא קרבן ציבור

תא שמע, דבעי רבי (אליעזר) [אלעזר] [עמוד ב] לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד הוא, האם הוא עושה תמורה או אינו עושה תמורה - אם אדם לקח פר אחר, ואמר 'זו תמורת זו', האם התמורה חלה או לא, (הגמרא להלן תבאר את טעמי הספק).

הגמרא מבארת את הראיה: לאו מקלל דאיפא למאן דאמר דציבור - והרי מתוך לשון הברייתא 'לדברי האומר' משמע שיש מאן דאמר החולק וסובר שפר של יום הכפורים הוא קרבן ציבור.

תשובה: כוונת הברייתא שיש מאן דאמר שפר יום כיפור הוא חטאת שותפין, אבל אין מאן דאמר שהוא חטאת ציבור

הגמרא דוחה את הראיה, לא - אין לדייק מהברייתא שיש מאן דאמר שפר יום הכפורים הוא חטאת ציבור, אלא מקלל - יש לדייק מתוך דברי הברייתא דאיפא למאן דאמר דשותפין - שיש מאן דאמר שפר של יום הכפורים הוא חטאת השותפים.

הספק: לפי הסוברים שפר יום הכפורים הוא קרבן יחיד האם עושה תמורה

גופא, בעי רבי (אליעזר) [אלעזר], לדברי [רבי מאיר] האומר: פר יום הכפורים קרבן יחיד הוא, האם הוא עושה תמורה, או אינו עושה תמורה.

הצעת ביאור הספק: אם הולכים אחרי המקדיש שהוא יחיד, ויש בו תמורה. או שהולכים אחרי המתכפרים והם רבים, ואין בו תמורה

מבררת הגמרא: מאי קא מיבעיא ליה - מה הסתפק רבי אלעזר, הרי ודאי שבפר זה מתכפר הכהן הגדול וכן שאר אחיו הכהנים מתכפרים בו, והרי קרבן שותפין אין חל בו 'תמורה', ואם כן מה הספק בזה.

מבארת הגמרא, הספק הוא: אי קתר מקדיש אוליגין - אם לעניין תמורה הולכים אחר המקדיש, והוא הרי יחיד, כי הפר בא מכספו של הכהן גדול, ובקרבן יחיד 'תמורה' חלה.

אי קָתַר מִתְּכַפֵּר אֶזְלִינָן - או שהולכים אחרי המתכפר, והרבה מתכפרים בו (הכהן גדול ואחיו), ובקרוב שותפים 'תמורה' אינה חלה.

דחיית הביאור: ממה שאמר רבי יוחנן משמע שוראי הולכים אחרי המתכפר

הגמרא דוחה את הביאור: פְּשִׁטָּא, דְּקָתַר מִתְּכַפֵּר אֶזְלִינָן - פשוט הדבר שלעניין תמורה, הדבר תלוי במתכפר, האם הוא יחיד, או שרבים מתכפרים בו.

דְּאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שלשה דברים, בנותן משלו את חובת חבירו. א - המקדיש בהמתו כדי שחבירו יצא בה ידי חובת קרבן שחייב בה, אם פודה את הבהמה, הַמְּקַדֵּשׁ מוֹסִיף חוּמֵשׁ, שהדין הוא שאם המקדיש עצמו פודה את הבהמה עליו להוסיף חומש, ואם אחר פודה אינו מוסיף חומש, ובנידון זה, אם המקדיש פודה את הבהמה הוא משלם חומש. ואם חבירו (שלצורכו הקדישו את הבהמה) פודה את הבהמה, אינו משלם חומש.

ב. וְהַמְּתַכַּפֵּר עוֹשֶׂה (בָּהּ) תְּמוּרָה - החבר שלצורכו הקדישו את הבהמה, אם הוא המיר את הבהמה התמורה חלה. אבל אם המקדיש המיר את הבהמה אין התמורה חלה, שתמורה לא חלה אם המיר בשל אחרים, והמקדיש אינו הבעלים של הקרבן, שהרי הקדישו בשביל חבירו.

ג. וְהַתּוֹרֵם מְשֻׁלּוֹ עַל שֵׁל חֲבִירוֹ טוֹבַת הַנָּאָה שְׁלוֹ - ביד התורם ליתן את התרומה לכל כהן שירצה, שנאמר 'כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך [וגו'] ונתתה ללוי, התורה תולה את זכות נתינת התרומה למי שנתן את התרומה משלו.

הרי מפורש שלגבי תמורה הולכים אחרי המתכפר ולא אחרי הבעלים.

ביאור חדש בספק: האם לכהנים יש חלק כפר וכפרתם קבועה בו, והרי היא חטאת השותפים, או שהם רק מתכפרים בו אנג הכהן ואין להם חלק כפר, וממילא אין זו חטאת השותפים לענין תמורה

הגמרא מבארת את הספק באופן אחר: לְעוֹלָם פְּשִׁטָּא לִיָּה דְּקָתַר מִתְּכַפֵּר אֶזְלִינָן - אכן מוסכם הדבר ופשוט לרבי אלעזר שלעניין תמורה הולכים אחרי המתכפר, וְהָכִי קָא מִיבְעִיא לִיָּה - וכך הוא הסתפק: אֶחָיו הַכֹּהֲנִים בְּקִבְעוּתָא מִתְּכַפְרֵי - האם אחיו [של הכהן גדול] שמתכפרים בפר זה, האם הם כפרתם קבועה בפר זה, ונקנה הם חלק בקרבן, והרי הם כשאר מתכפרים שהפרישו אחרים עליהן קרבן, וממילא הרי זו חטאת השותפים.

או דִּילְמָא בְּקוּפִיא מִתְּכַפְרֵי - או שמא אין כפרתם קבועה בו, אלא הרי הם מתכפרים בזה אגב כפרת הכהן, וכפרתם 'צפה' על גבי כפרת כהן גדול כדבר הצף על פני המים, ואין הקרבן נקרא על שמם, וממילא קרבן יחיד הוא, ושייך בו תמורה.

ראיה לפשיטת הספק: בכרייתא מכואר שזבח נוהג ביחיד ככציכור, ויש בו תמורה, ומוכח שמדובר כפר של יום הכפורים

תָּא שְׁמַע, חוּמַר בְּזִבְחָ - בקרבן שהקדישוהו מתחילה לקרבן, מִבְּתוּרָה - בבהמה שהוקדשה על ידי שעשה אותה 'תמורה' על קרבן אחר, וְחוּמַר בְּתוּרָה מִבְּזִבְחָ,

חוּמַר בְּזִבְחָ, שֶׁהִזְבַּח נוֹהֵג בְּיָחִיד כְּכַצְּבוֹר, וְדוּחָה אֶת הַשְּׂבֵת וְאֵת הַשּׁוּמְאָה, וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, מֵה שְׂאִינָן בְּן בְּתוּרָה - שבקרבן ציבור לא חל תמורה, ואינה דוחה שבת, שאין זמנה קבוע, ותמורה אינה עושה תמורה, דכתיב 'והיה הוא ותמורתו יהיה קודש', 'הוא ותמורתו' ולא 'תמורת תמורתו'.

חומר בזבח	יחיד/ציבור	שבת וטומאה	תמורה
זבח	נוהג ביחיד, ובציבור	דוחה שבת וטומאה	עושה תמורה
תמורה	לא חל בציבור	אין דוחה שבת וטומאה	אין עושה תמורה

חומר בתמורה מִזְבֵּחַ, שֶׁהַתְּמוּנָה הִלָּה קְדוּשַׁת הַגּוֹף אִפִּילוּ עַל בַּעַל מוֹם קָבוֹעַ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'רַע בְּטוֹב אוֹ טוֹב בְּרַע', וְאֵינָהּ יוֹצֵאָה לְחֻלִּין לִיְגֻזוֹ וְלִיעֵבֵד - שֶׁאִם בֹּא לַפְדוּתָהּ אֵינָה יוֹצֵאת לְחֻלִּין אֲלֵא לַכֶּךָ שְׁמוּתָר לְאוֹכְלָהּ לְחֻלִּין, וְלֹא לְעֵנִין שִׁיְהִיָּה מוֹתֵר לְעִבּוּד בָּהּ וּלְגוּזוּזָהּ, מִה שְׂאִין פֶּן בְּזִבְחָ - שֶׁאִם מִקְדִּישׁ בַּעַל מוֹם אֵינּוּ חַל עֲלָיו קְדוּשַׁת גּוֹף אֲלֵא קְדוּשַׁת דַּמִּים וְאִפְשֵׁר לַפְדוּתָם (וְאַחַר פְּדִיּוֹן הָרִי הֵם חֻלִּין גְּמוּרִים),

חומר בתמורה	בעל מום
תמורה	חל על בעל מום קבוע, ואינו פדה ליגזו וליעבד
זבח	אינו חל על בעל מום קבוע, ונפדה ליגזו וליעבד

ויש לברר בבדייתא זו: הַאִי זִבְחָ הֵיכִי דָּמִי - זִבְחָ זֶה אִיךְ מְדוּבֵר, אֵילִמָּא דִּיחִיד - אִם תֵּאמֵר זִבְחָ שֶׁל יָחִיד, מִי דָּחִי - וְכִי הוּא דוֹחָה שְׁבֵת וְטוּמְאָה,

	יחיד/ציבור	שבת וטומאה	תמורה	בעל מום
זבח של יחיד	נוהג ביחיד ובציבור	אינו דוחה שבת וטומאה	עושה תמורה	אין חל על בעל מום, ואין נפדה לחולין לגמרי

אֵלֵא דְּצִבּוּר - מְדוּבֵר בְּזִבְחָ שֶׁל צִיבּוּר, וְהָרִי אֵף עַל זֶה קֶשֶׁה: מִי עוֹשֶׂה תְּמוּנָה, וְהָרִי תְּמוּרָה לֹא חָלָה עַל קֶרְבֵּן שֶׁל צִיבּוּר.

	יחיד/ציבור	שבת וטומאה	תמורה	בעל מום
זבח של ציבור	נוהג ביחיד ובציבור	דוחה שבת וטומאה	אין עושה תמורה	אין חל על בעל מום, ואין נפדה לחולין לגמרי

אֵלֵא לֹא דָּפֵר - אֲלֵא אֵין לְבֵאֵר אֲלֵא שְׁמְדוּבֵר בְּפֶר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְהוּא נוֹהֵג בִּיחִיד וְגַם בְּצִיבּוּר שֶׁהָרִי זֶה חֲטָאת, וְחֲטָאת נוֹהֵגַת בֵּין בִּיחִיד בֵּין בְּצִיבּוּר, וְדוּחָה אֶת הַשְּׁבֵת וְאֶת הַטּוּמְאָה דְּקָבִיעַ לִיָּה זְמַן - כִּיּוֹן שְׁקִבּוּעַ לוֹ זְמַן, וְדַבֵּר שְׁקִבּוּעַ לוֹ זְמַן דוֹחָה שְׁבֵת וְטוּמְאָה, וְעוֹשֶׂה תְּמוּנָה, דְּקָרְבֵּן יָחִיד הוּא.

	יחיד/ציבור	שבת וטומאה	תמורה	בעל מום
זבח - פר של כהן גדול	נוהג ביחיד ובציבור	דוחה שבת וטומאה	עושה תמורה	אין חל על בעל מום, ואין נפדה לחולין לגמרי

הָרִי מוֹכַח בְּבִרְיֵיתָא זֹו שְׁפֵר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.

דחיית הראיה: הברייתא מדברת על אילו של אהרן ולא על הפר

אמר רב ישות: לא - לא מדובר בפר של יום הכפורים, אלא מדובר באילו של אהרן - באיל שאהרן הכהן מביא ביום הכפורים.

הוכחה שהברייתא מדברת על אילו של אהרן: אם מדובר בפרו של הכהן גדול הרי זה חטאת ותמורת חטאת אינה קריבה כלל ולא רק בשבת ובטומאה

הגמרא מוכיחה כביאור זה: הִכִּי נְמִי מְסַתְבְּרָא - כך גם מסתבר שמדובר באילו של אהרן, דאי סְלָקָא דַעְתָּךְ דְּפָרוּ - שאם יעלה על דעתך שמדובר בפרו של הכהן גדול, הרי הברייתא אומרת שתמורה אינה דוחה שבת וטומאה,

וקשה על כך: תְּמוּרָה דְּפָר שְׁבֵת וְטוּמְאָה הוּא דְּלֵא דְחִיָּא - וכי תמורת הפר אינה קריבה רק בשבת או בטומאה, הָא בְּחֹל מִיקָרְב קָרְבָה - אבל בחול מקריבים אותה, הָא תְּמוּרָת חֲטָאת הִיא, וְתְּמוּרָת חֲטָאת לְמִיתָה אֲזֵלָא - והרי הפר הוא קרבן חטאת, ותמורת חטאת אינה קריבה אלא הולכת למיתה.

תמורה	שבת וטומאה	יחיד/ציבור	
תמורת פר של כהן גדול	אין קרב כלל, ואף בחול אינו קרב, שהרי הפר של הכהן הוא חטאת, ותמורת חטאת מתה	לא חל בציבור	תמורת פר של כהן גדול

דחיית ההוכחה: אפשר לומר שמדובר בכרייתא על פרו של אהרן, ומה ששמע שתמורתו קריבה לא מדובר על תמורתו אלא באופן כללי על 'שם תמורה' שהיא קריבה

לא - אין זה הוכחה, לְעוֹלָם פְּרוּ - אכן אפשר לפרש שהברייתא מדברת על פרו, ותמורת פרו אינה קריבה כלל שהרי היא תמורת חטאת, וּמֵאֵי תְּמוּרָה, שֵׁם תְּמוּרָה - ומה שהברייתא אמרה שתמורה קריבה אלא שאינה דוחה שבת, לא מדובר על תמורת הפר, אלא באופן כללי בתמורה מצאנו שהיא דוחה שבת.

תמורה	שבת וטומאה	יחיד/ציבור	
תמורת שם תמורה	אינו דוחה שבת וטומאה (ולא מדובר בתמורת חטאת, אלא בתמורת קרבנות אחרים שבחול מקריבים אותם)	לא חל בציבור	שם תמורה

שואלת הגמרא: אֵי הִכִּי זָבַח נְמִי שֵׁם זָבַח - אם כך שלגבי תמורה הברייתא לא מדברת דוקא על תמורת חטאת, אלא על השם הכללי של תמורה שמצאנו שהיא קריבה, ואינה דוחה שבת, הרי גם בזבח נאמר שהברייתא לא מדברת על פרו של אהרן או על אילו, אלא על 'שם זבח' באופן כללי, שיש זבח שנוהג בצבור כביחיד, ויש זבח שדוחה שבת כגון זבח של צבור או של יחיד שזמנו קבוע, ויש זבח שעושה תמורה, כגון קרבן יחיד.

עונה הגמרא: שֵׁם זָבַח לָא קָתְנִי - הברייתא לא דיברה על 'שם זבח' באופן כללי אלא על זבח מסויים.

הגמרא מוכיחה שכך כוונת הברייתא: **ממאי, מדקתני, חומר בתמורה, שהתמורה חלה על בעל מום קבוע, ואינה יוצאה לחולין ליגזו וליעבד,**

ואי סלקא דעתך מאי זבח שם זבח - ואם עולה על דעתך שמה שהברייתא אמרה 'זבח' הכונה 'שם זבח', והא איכא - והרי יש בקרבנות (דף נא) **בכור ומעשר דחולין על בעל מום קבוע, ואין יוצאין לחולין ליגזו וליעבד** [שבכור - קדושתו מרחם, בין תם בין בעל מום, ואין לו שום פדיון, כמפורש בתורה], **אלא שם זבח לא קתני.**

שם זבח	בעל מום
בכור ומעשר חל על בעל מום קבוע, ואין נפדה ליגזו וליעבד	

שואלת הגמרא: **ומאי שנא תמורה** - ומה שונה תמורה, שלגבי זבח הברייתא מדברת על זבח אחד, ולגבי תמורה הברייתא מדברת על 'שם תמורה', ולא רק בתמורה של קרבן אחד.

עונה הגמרא: **שם תמורה אחת היא** - כל התמורות שוות בדינים המוזכרים בברייתא, שאין בקרבן ציבור, ואינם דוחים שבת, ותמורה אינו עושה תמורה, והם חלים על בעל מום קבוע,

אבל **זבח**, אין הברייתא מדברת על 'שם זבח', שהרי **איכא בכור ואיכא מעשר**, שהם חלים על בעל מום קבוע ואין נפדים להיגזו וליעבד והברייתא לא יכולה לומר עליהם את הכלל שזבח אינו חל על בעל מום.

שאלה: מדוע אין מעמידים את ה'זבח' המוזכר בברייתא בקרבן פסח

שואלת הגמרא: **ולרב ששית אדמוקים לה** - עד שהוא מעמיד את הברייתא **באילו של אהרן, לוקמה** - שיעמיד את הברייתא **בפסח דדוחה את השבת ואת הטומאה, ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא.**

יחיד/ציבור	שבת וטומאה	תמורה	בעל מום
נוהג ביחיד, ובציבור	דוחה שבת וטומאה	עושה תמורה	אין חל על בעל מום, ואין נפדה לחולין לגמרי

תשובה: כי לא שייך לומר עליו שהוא נהג ביחיד

עונה הגמרא: **קסבר אין שוחטין הפסח על היחיד** - כר' יהודה דאמר הכי במסכת פסחים (צא.) ויליף לה מלא תוכל לזבוח את הפסח באחד וכיון דאינו בא בלא שותפות אין עושה תמורה.

שאלה: מדוע אין מעמידים את ה'זבח' המוזכר בברייתא בפסח שני

שואלת גמרא: **ונוקמיה** - ויעמיד את הברייתא **בפסח שני.**

תשובה: כי לא שייך לומר עליו שהוא דוחה שבת וטומאה

עונה הגמרא: **מי דחי טומאה** - איכא למאן דאמר לקמן בשמעתין דלא דחי.

מהדורה זו מת"יחדת בהגשת דברי הגמרא באופן שהלומד מקבל באופן ברור את ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא, השיטות והראיות.
 בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד, מסוכמת במוחו ובלבו.
 הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.
 הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר חז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".
 מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה והאותיות המאירות הם האבן השואבת ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
a0533129507@gmail.com

בס"ד

ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]

במס' 036171111 - קול הלשון

ולקיש *7-0700

9771565598004